

[Bernhard Baunsgaard.]

som på, at der i udvalget var forslag om, at 10.000 kr. skulle være afgiftsfri. Det afviste finansministeren. Det glæder mig, hvis vi kan komme i forhandling igen.

Finansministeren (Grünbaum): Det beløb, man drøftede i udvalget at sætte op, var de 5000 kr. i skala A, som nu sættes op til 8000 kr. Det var ikke andet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-11, § 1, således ændret, ændringsforslagene nr. 12 og 13 og § 2, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages kl. 18.45.

Mødet udsat kl. 17.44.

Mødet genoptaget kl. 18.45

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 207) findes i tidenden sp. 4599, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2509).

Der var stillet 34 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de følgende 6 sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Ophævelse af regler om dagpenge m. m.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 208) findes i tidenden sp. 4599, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2509).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m. fl. (Ophævelse af regler om dagpenge m. m.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 209) findes i tidenden sp. 4599, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2509).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Barseldagpenge).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 210) findes i tidenden sp. 4600, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2509).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Kommunens adgang til at rejse sag om tilkendelse af pension).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 211) findes i tidenden sp. 4600, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2509).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om invalidepension. (Kommunens adgang til at rejse sag om tilkendelse af pension).

(Første behandling af lovforslag (nr. 212) findes i tidenden sp. 4600, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2509).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Kommunens adgang til at rejse sag om tilkendelse af pension).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 213) findes i tidenden sp. 4600, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2509).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Finn Christensen: Efter en dag med megen diskussion, megen spænding og lang tids forventning om at komme frem til det, som af mange anses for at være dagens emne, nemlig diskussionen om dagpengereformen, kan man måske sige, at det er meget naturligt, at den foregående debat om arveafgifterne nu på sin vis afløses af en ny diskussion, som måske kan koncentreres om et, opgør om den sociale arv af en lang række af de skævheder og uligheder, der stadig væk findes i vort samfund.

I den betænkning over lovforslagene, der er afgivet af Folketingets Socialudvalg, er der af oppositionen til dagpengelovforslaget stillet en række ændringsforslag. Det vigtigste af disse går ud på, at der fortsat skal være 3 karensdage i forbindelse med sygedagpengenes udbetaling. Jeg må sige, at jeg finder det meget beklageligt, at der ikke er opnået fuld enighed om det meget centrale punkt i dagpengereformen, afskaffelsen af alle karensdage nu. Alle synes i princippet at være enige om, at man skal afskaffe den forkastelige forskelsbehandling på arbejdsmarkedet, der giver sig udslag i, at den ene store gruppe har ret til dækning under sygdom fra den første dag, mens den anden store gruppe selv må bære hele risikoen i de første dage.

Men nogle mener altså, at vi ikke har råd lige nu. Det er jo ikke noget ukendt fænomen i forbindelse med gennemførelsen af sociale reformer, at den sidste undskyldning for ikke at være med fuldt ud er: samfundet har ikke råd. Vi så for nylig den samme

indstilling komme til udtryk under diskussionen om forbedringen af de sociale pensioner fra 1. oktober i år, uden at jeg skal bruge denne anledning til at rejse en ny diskussion om det problem.

Det, der i virkeligheden er tale om med dette lovforslag, er i al sin enkelhed, at der bliver foretaget en væsentlig indkomstoverførsel til de dårligst stillede, det lægger jeg meget stor vægt på. Det er de raske, der skal betale til de syge, og jeg vil stille spørgsmålet: hvis vi ikke har råd til det nu, hvornår får vi så nogen sinde råd til det?

Jeg skal ikke bestride, at det er en stor reform, som det også er en stor opgave at få gennemført i praksis. Vi ved f. eks. ikke helt nøjagtigt, hvor mange der vil blive omfattet af den nye ret til dagpenge allerede fra den første sygedag, f. eks. fordi fraværet i dag ikke bliver registreret; det er jo for øjeblikket folks egen risiko. Men hvor længe har vi råd til blot at producere uden at tage hensyn til den menneskelige faktor? Det hæver sig på længere sigt i form af udslidte mennesker, lange sygdomsperioder og alt for tidlig pensionering. Vi har for nylig i fjernsynet overværet en lille debat om det problem, at tilkendelsen af invalidepension stiger meget stærkt i disse år.

Nu vil vi få en mulighed for at få gjort noget ved disse forhold. Det vil afløre sig, hvad det er for nogle virksomheder, der har for meget fravær, og disse virksomheder vil blive tilskyndet og tvunget til at gøre noget for at forbedre forholdene.

Det er de virksomheder, der i dag har de mange ulykker; det er de virksomheder, der i dag har usunde arbejdsforhold, eller hvor trivslen på arbejdspladsen er dårlig, dér, hvor folk føler sig stressede og bliver syge bare på grund af arbejdsforholdene, så syge, at de måske i mange tilfælde forsømmer på baggrund af de nævnte forhold, men hvor de ikke ville forsømme og ikke ville have sygedage, hvis bare arbejdsforholdene var nogenlunde tålelige. Det er efter min mening meget vigtigt, at vi giver folk en mulighed for at holde sig hjemme et par dage i de tilfælde, hvor de i dag bliver tvunget til at gå på arbejde, i mange situationer som en slags hverdagens helte blot for at smitte andre. Mange husker måske den gamle Storm Petersen-plakat med manden, der får et nyseanfald i sporvognen, og med

[Finn Christensen.]

påskriften: „Sådan starter en epidemi“. Den sygedagpengeordning, vi har i dag, har i virkeligheden mange lighedspunkter med den plakat og den tekst. Sådan starter en epidemi, simpelt hen fordi vort dagpengesystem er forkert indrettet. Det kan ikke være rigtigt, at de, der har det hårdeste arbejde, fortsat selv skal bære risikoen, mens de, der har det behageligste og mest interessante arbejde, skal være dækket fra den første dag.

Hvis man endelig vil fastholde en karenstid, kan det efter min mening ikke gå an at afskaffe efterbetalingen for karensdage efter 3 ugers sygdom. Herved ville en hel del blive dårligere stillet, hvis de har længere sygdomsperioder, end de er i forhold til den ordning, vi kender i dag.

Efterbetaling for karenstiden er imidlertid også uheldig. Man kan ikke med rimelighed forvente, at folk skal gå på arbejde igen, umiddelbart inden de kan få efterbetalingen, når de dermed lider et betydeligt tab. Vi kan læse ud af mange sygestatistikker, at det er ganske påfaldende, hvor få mennesker der finder anledning til at melde sig rask på 14., 15. eller 16. dagen, når de derved sætter muligheden på spil for at indhente dagpengene for de første 6 karensdage, som i dag først kan udbetales efter 18. dagen.

Afskaffelsen af denne karenstid eller ventetid er efter flertallets opfattelse et meget stort skridt på vej mod ligestilling. Men jeg siger udtrykkelig også kun et skridt. Erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med sygdom, ulykke og barsel er stadig væk begrænset til 90 pct. og stadig væk med et maksimum, som betyder, at mange almindelige lønarbejdere vil få en lavere dækning end de 90 pct. Men der vil med reformen være skabt det bedste grundlag for yderligere forbedringer, og vi må derfor bestemt afvise mindretallets forslag om, at man skal fastholde en karenstid og overlade det til arbejdsmarkedets parter at klare problemet ved de kommende overenskomster.

Der har under udvalgsarbejdet været en del drøftelse af den specielle problematik ved, at loven giver mulighed for, at en lønmodtager kan opnå dagpenge hos to arbejdsgivere. Der er ingen tvivl om, at den,

der i dag har ret til fuld løn under sygdom, bevarer denne ret ifølge lovforslaget, også selv om han har mere end én arbejdsgiver. Det gælder for funktionærer med to arbejdsgivere eller for den sags skyld for folketingsmænd, der samtidig uden for salen er funktionærer eller tjenestemænd. Jeg synes, det er en smålig betragtning, som nærmer sig hykleri, at det absolut nu ifølge mindretallets indstilling skal påses, at en almindelig lønmodtager ikke kan få mere end i alt ét maksimum, selv om dagpenge ydes samtidig fra flere arbejdsgivere.

Mindretallets ændringsforslag går ud på at fastsætte en sådan begrænsning. Men lad mig straks slå fast, at jeg ikke tror, det problem er så stort, som man har gjort det til. Mange af dem, der i dag har mere end én arbejdsgiver, vil høre til de såkaldte lavtlønsgrupper, som i mange tilfælde ikke med de to arbejdspladser tilsammen, de måtte have, vil komme op over maksimum. Dér, hvor problemet i virkeligheden findes, nemlig dér, hvor der kunne være tale om at udbetale to gange maksimum, stemmer den tankegang og filosofi, der ligger bagved her, ganske overens med det indkomstbortfaldsprincip og den ligestilling, vi sigter imod lønarbejdere, funktionærer og tjenestemænd imellem. Dette er i fuldstændig overensstemmelse med socialreformkommissionens målsætning, og den ønsker vi stadig væk at arbejde henimod.

Med indførelsen af arbejdsgiverperioden ønsker vi at gå i retning af fuld sygeløn, og så kan det ikke være rigtigt, at arbejdsgiveren skal tjene på, at lønmodtageren samtidig har anden beskæftigelse. Det stemmer heller ikke med, at vi i lovforslaget giver mulighed for, at en arbejdsgiver kan yde tillæg til dagpengene, der går op over maksimum, ved igennem overenskomstmæssige aftaler, f. eks. som det er sket inden for visse brancher, grupper og enkeltvirksomheder, at gå op på at yde fuld løn til lønmodtageren under sygdom. Sådanne ordninger findes allerede i dag. Det er ikke mere end et par dage siden, vi så Sunlightfabrikkerne omtalt i denne forbindelse, og hvor det blev understreget, at denne ordning ikke havde medført det, som så mange frygter, nemlig en voldsom stigning i sygedagene. Tværtimod kunne man fastslå, at man på denne

[Finn Christensen.]

virksomhed lå under gennemsnittet for andre virksomheder, som i dag kører med den gamle ordning med de 6 karenstage.

Dette, at vi overhovedet har et maksimumsbeløb, går i virkeligheden en lille smule på tværs af indkomstbortfaldsprincipet. Men det er jo også kun af økonomisk nødvendighed, vi foreløbig har måttet holde os til en 90 pct. dækning og et maksimumsbeløb på 636 kr. om ugen. Det er helt oplagt, at yderligere fremskridt med hensyn til at nå en fuldstændig ligestilling må betyde, at maksimumsgrænsen i takt med den økonomiske udvikling må sættes i vejret.

Hertil kommer de store problemer, som mindretallets ændringsforslag vil medføre. Det er efter min mening et utilstedeligt indgreb i den personlige frihed, at man med den regel, som mindretallet foreslår, vil tvinge de ansatte til at give oplysninger til arbejdsgiverne, ikke alene om anden beskæftigelse, men også om de nøjagtige lønforhold. Sådanne krav stiller man ikke til andre, f. eks. til dem af os herinde, der har alternativt beskæftigelse i forhold til vort arbejde som folketingsmænd.

I bemærkningerne til ændringsforslaget siges det, at dagpengene først og fremmest skal udredes af hovedarbejdsgiveren. Jeg er for så vidt stærkt i tvivl om, at der inden for selve lovforslaget er dækning for en sådan bemærkning. Hertil kommer i øvrigt, at det i mange, mange tilfælde vil være meget, meget vanskeligt at definere, hvem der overhovedet er hovedarbejdsgiveren.

Der er i et samråd i dag til morgen med socialministeren blevet rejst et særligt spørgsmål i forbindelse med arbejdsgiverperioden. Det drejer sig om adgangen for arbejdsgivere til at forsikre sig fri for pligten til at yde dagpenge. Henvendelser fra en række større virksomheder har vist, at det offentlige kan komme til at påtage sig en stor økonomisk risiko og et stort administrationsbesvær, hvis man fastholder den ubegrænsede adgang, som i dag findes i lovforslaget, for arbejdsgivere til at forsikre sig. Socialministeren har derfor bebudet et ændringsforslag, som vil begrænse denne forsikringsadgang til mindre arbejdsgivere, og jeg ser med tilfredshed hen til at skulle behandle et sådant ændringsforslag her imellem anden og tredje behandling. Det er vig-

tigt at sørge for, at man ved et sådant ændringsforslag fastholder de fordele, der er forbundet med selve tanken om arbejdsgiverperioden, bl. a. i retning af ligestilling med funktionærer, samtidig med at man ved at opretholde en mere begrænset adgang til at fralægge sig denne pligt i arbejdsgiverperioden vil kunne sikre de mindre arbejdsgivere, for hvem der virkelig er en uberegnelig risiko, som kan være underkastet ikke ubetydelige udsving. Samtidig kan man herved hjælpe de mindre erhvervsdrivende, som kunne føle det som et betydeligt administrativt besvær selv at skulle udrede dagpenge i hvert enkelt sygdomstilfælde.

Forslaget vil i øvrigt dermed blive bragt i fuldstændig overensstemmelse med det forslag, som blev fremsat af VKR-regeringen, og som indeholdt en forsikringsadgang begrænset til de mindre arbejdsgivere, men på grund af den udvidede arbejdsgiverperiode kan det måske nok være rimeligt at tage en større gruppe, nogle flere arbejdsgivere, med i denne forsikringsordning, end man dengang havde tænkt sig, og det er det, jeg forstår at socialministeren arbejder henimod i forbindelse med det ændringsforslag, hun har bebudet mellem anden og tredje behandling.

Når adgangen begrænses, skulle det være muligt at holde forsikringsbidraget på en sådan størrelse, at det virkelig bliver til en støtte for de mindre arbejdsgivere og ikke bliver til en fidus for de større arbejdsgivere, som dermed kunne smyge kappen af sig og få det offentlige til at give sig en form for indirekte tilskud.

Det er i øvrigt, mener jeg, bemærkelsesværdigt, at mindretallet ikke vil medvirke til den meget vigtige socialpolitiske nyskabelse, som ligger i afskaffelsen af varighedsbegrænsningen. Det er jo sådan, at denne varighedsbegrænsnings afskaffelse er knyttet meget nøje sammen med den kendsgerning, at kommunerne samtidig får en forpligtelse til hver tredje måned at følge den enkeltes sag op. Afskaffelsen af varighedsbegrænsningen indebærer en ret til så tidligt som muligt at få den rigtige behandling og den rigtige ydelse fra det sociale apparat til den pågældende syge klient. Hvis man fastholder varighedsbegrænsningen, så risikerer man, så vidt jeg kan se, at det opfattes som en ret til under alle omstændigheder at gå

[Finn Christensen.]

tiden ud uden aktivt at medvirke til den form for kontrol og opfølgning og dermed helbredelse, som den nye ordning giver mulighed for. Vi kender denne laden-stå-til i forbindelse med, at vi meget ofte, før vi får f. eks. en klient på invalidepension, siger: nå ja, men du har jo stadig væk ret til nogle måneders dagpenge. Vi kender problemstillingen inden for arbejdsløsheds-kasserne: du har jo stadig væk ret til lidt arbejdsløsheds-understøttelse, før du kommer på folkepension. Jeg er ikke sikker på, at det er den rigtige form for motivering til en aktiv socialpolitik, der ligger i at påberåbe sig en besparelse og en administrativ besparelse ved i denne omgang at udskyde afskaffelsen af varighedsbegrænsningen, tværtimod.

Jeg har selvfølgelig noteret mig, at man fra kommunal side ikke har kunnet garantere, at det sociale apparat alle steder vil være fuldt udbygget lige fra starten til at påtage sig alle de mange problemer og løse alle de mange problemer, der opstår i forbindelse med denne 3 måneders følgen op. På den anden side, hvis vi holder os til den varighedsbegrænsning på et år, vi har, så har man allerede dér 4 check, nemlig et hver tredje måned. Jeg går ud fra, at det kun vil blive dem med de allermest langvarige og dermed hårdnakkede sygdomme, der vil komme ud over det første år — den varighedsbegrænsning, vi kender i dag — og jeg finder det helt utilstedeligt og helt urimeligt, at netop denne specielle gruppe skulle gå bort fra den dagpengeordning og den dagpengeydelse, der er fastlagt i loven, for at gå over på den lavere ydelse, der gælder efter forsorsloven.

Om stillingen for de selvstændige erhvervsdrivende skal jeg blot pege på, at forslaget også her indeholder forbedringer. De vil få ret til dagpenge fra det offentlige efter 5 uger på lige fod med alle andre, mens de i dag er henvist til en frivillig forsikring, som desværre kun de færreste benytter sig af. Herudover får de adgang til frivilligt at sikre sig i de første 5 uger med tilskud fra det offentlige, og jeg vil da håbe, at mange flere end nu vil benytte sig af dette tilbud som et naturligt supplement til den almindelige sikring, alle vil få del i efter 5 ugers perioden. Mindretallet synes i denne sag udelukkende at sammenligne med den tidli-

gere regerings forslag, men det foreliggende lovforslag giver imidlertid ret til dagpenge fra samme tidspunkt, nemlig efter 5 uger, og indeholder endda forbedringer gennem afskaffelsen af varighedsbegrænsningen og et højere maksimumsbeløb samt en højere procentuel dækning både i forhold til den bestående ordning og i forhold til det af den tidligere regering fremsatte forslag.

Nu skal man jo være varsom med, hvad man siger, men personlig er jeg skuffet over, at mindretallet har den indstilling, de har i denne sag. Inden for den sidste snes år kan der vist ikke nævnes mange tilfælde, hvor de borgerlige partier har stemt imod større sociale forbedringer. Når vi lige undtager, hvad jeg nævnte i starten, de 300 mill. kr., vi diskuterede her for en halv snes dage siden, så tror jeg ikke, det er forkert at sige, at der har stort set her i folketinget været enighed, når vi har skullet gennemføre store sociale reformer, og jeg vil gerne slutte med at gøre nogle bemærkninger desangående.

Venstre, der var blandt initiativtagerne til socialreformkommissionen, og hvis minister i den forrige regering fremsatte det første dagpengeforslag, som også hvilede på kommissionens arbejde, og som har dannet udgangspunktet for den videreudbygning, den nuværende socialminister har foreslået, kan venstre virkelig bringe sig i en sådan situation, at det enten vil afholde sig fra at stemme om eller direkte stemme imod dette lovforslag? Jeg tvivler herpå.

De konservative, som bliver så uendelig vrede rundt omkring på møderne i landet, hvis man bare tillader sig at drage deres sociale forståelse i tvivl, vil de virkelig bringe sig i en situation, hvor de enten undlader at stemme eller faktisk stemmer imod dette socialt meget, meget positive, som dette dagpengeforslag er udtryk for? Jeg tror ikke på det.

Endelig de radikale, som farer land og rige rundt og prøver på at fremstille sig selv som et social-liberalt parti i midten, hvor den så end måtte ligge, kan det virkelig, kan det virkelig gå sådan, at ved gennemførelsen af dette lovforslag vil de radikale sætte sig udenfor, måske oven i købet stemme imod?

Nå ja, det bliver de tre partiers egen afgørelse, og egentlig skulle man måske slutningsvis sige: der sker måske ikke så meget

[Finn Christensen.]

ved, at det ved denne lejlighed markeres, at der på trods af, hvad der meget ofte bliver sagt i den offentlige diskussion, er afgørende forskelle, når det drejer sig om socialpolitik.

Nu ved jeg godt, at jeg fra denne talerstol i det næste par timer vil høre en hel masse om, at det, der i virkeligheden skiller, er hensynet til landets økonomi. Den tale har vi hørt mange gange i forbindelse med sociale lovforslag. Den tale har vi hørt mange gange i denne samling. Det, det drejer sig om nu, er at indhente en mangeårig forsømmelse i forbindelse med at skabe en begyndende og næsten fuldstændig ligestilling mellem på den ene side ganske almindelige lønarbejdere og på den anden side funktionærer og tjenestemænd, og derfor er det med en god samvittighed, at jeg på flertallets vegne anbefaler til vedtagelse lovforslaget med de af socialministeren fremsatte ændringsforslag.

Simonsen: Det er ikke så få lyriske betragtninger, hr. Finn Christensen har gjort gældende her i sin tale under anden behandling. Med hensyn til den første del af lyriken, nemlig indledningen, må jeg sige, at der var mange, mange principper i denne del, som vi kan tilslutte os, og som vi synes lød rigtige og fornuftige. Men når man forsøger at komme ned på jorden igen, må man uvilkårligt sige: det er dog fantastisk, når vi gennem så mange års socialdemokratisk styre i dette land på intet tidspunkt tidligere har taget noget som helst skridt til at forbedre karenstidsbestemmelserne, at man så pludselig her på ét tidspunkt skal ændre disse fra ikke mindre end 6 karensdage og ned til 0 karensdage. Dermed er der ikke blot lyrik i disse ting, men også penge.

Hr. Finn Christensens store armbevægelser på slutningen skal jeg senere komme tilbage til, men på dette tidspunkt bare sige: det er ikke blot lyrik, det er også penge. Der skal nogle til at betale dette, som andre mennesker skal have, og skal vi overhovedet kunne opnå nogen forståelse for forslaget i befolkningen og få støtte fra de mennesker, der skal betale det, så må der også være et ansvar over for disse mennesker med hensyn til, at bestemmelserne er rimelige set ud fra betalernes synspunkt. Det er ting, som jeg synes hr. Finn Christensen og regeringen

og støttepartierne i højere grad skulle tage i betragtning.

Da socialreformkommissionen i 1969 afgav betænkning vedrørende en reform af dagpenge under sygdom, ulykke og barsel, kunne faktisk alle jo tilslutte sig synspunktet om ensartede regler uanset årsagen til indtægtstab. Man kunne videre tilslutte sig, at dagpenge ydes til hele den erhvervsaktive befolkning, og dette synspunkt er med mindre nuancer blevet fastslået fra alle partier i dette folketing ved efterhånden mange behandlinger, siden betænkningen blev afgivet i 1969.

Efter regeringsskiftet er det imidlertid, som om vejene desværre begynder at skille på disse områder, og det er naturligvis først og fremmest, fordi socialministeren ved dette forslag til en dagpengereform — ja, man kan næsten sige i den grad har forslutt sig på principperne, så realiteterne er forsvundet ud i den blå luft. Jeg tænker selv sagt her på karensdagenes afskaffelse.

Vi er, som vi også har givet udtryk for det i mindretalsudtalelsen i betænkningen, enige i hovedprincippet, som vi har været det i socialreformkommissionen, og som vi har givet udtryk for det under debatter senere i folketinget, men under ansvar over for den økonomiske situation. Anderledes kan og bør det ikke være.

Det, der er imellem os i denne vigtige reformdebat, er jo i virkeligheden først og fremmest penge. Hr. Finn Christensen lægger ligesom noget odiøst i dette, at man siger fra oppositionens side: ja men vi har ikke penge lige nu, og spørger: hvornår har man så penge? En ting, der i hvert fald for mig i denne situation spiller en helt afgørende rolle, er, hvorvidt vi fører en økonomisk politik, hvorved vi er i stand til at opretholde den fulde beskæftigelse. Det er for mig det afgørende og centrale i denne sag, og det er afgørende, når man skal vurdere, hvorvidt det er rimeligt på nuværende tidspunkt så bombastisk, som tilfældet er det, fra regeringens side at afskaffe karensdagene totalt.

Hertil kommer, at det beregningsmateriale, som ligger til grund for regeringens forslag, kan vi ikke have 100 pct. tillid til er rigtigt. Selv efter den grundige udvalgsdrøftelse, vi har haft af alle disse problemer, må stå tilbage en væsentlig tvivl omkring rigtig-

[Simonsen.]

heden af det, og det er desværre en tvivl, der går i retning af, at udgifterne på dette område vil blive væsentlig større, end man havde forudset.

Formanden for det økonomiske råd, professor Ølgaard, har i ikke mindre end to kronikker i Politiken i den seneste tid kommenteret dette lovforslag. Lad mig principielt sige, at det er vel nok i sig selv noget sensationelt, at formanden for det økonomiske råd bruger ikke mindre end to kronikker til at kritisere regering og folketing for det, man gør i denne sag, kritisere for det økonomisk uansvarlige og kritisere for, at materialet som baggrund ikke er tilstrækkeligt. Jeg har i hvert fald ikke set det tidligere. Formanden har også udlovet halve flasker snaps til de folketingsmedlemmer, som kunne føle sig overbevist om, hvad beregningerne egentlig gik ud på, og jeg tror da, vi har lov at håbe på, at samtlige medlemmer af socialudvalget egentlig gør sig fortjent til disse halve flasker.

Jeg skal ikke gå ind i hele den talmagi, som ligger i dette lovforslag, men samle mig omkring det konkrete. Det konkrete er, at dette forslag betyder 870 mill. kr. mere fra 1. april 1973. Dertil kommer, at regeringen for ca. en måned siden har gennemført det, vi efterhånden kalder den lille dagpengereform, nemlig forhøjelse af maksimumsbeløbene og forhøjelse af loftet til 90 pct., som koster 210 mill. kr. Det må være rigtigt at tage dette tal med ind i denne diskussion og dermed fastslå, at vi med andre ord taler om et beløb af en størrelsesorden på 1,1 milliard kr.

En af de væsentlige poster skyldes karenstidens nedgang fra 3 dage til 0 dage, og jeg må i og for sig beklage, at denne diskussion om karensdagene efterhånden er ført over i, at vi ved dette lovforslag går fra 3 karensdage til 0 karensdage. Vi går fra 6 karensdage til 0 karensdage. Vi har og har i al den tid, vi overhovedet har haft disse ordninger, haft 6 karensdage, så alene dette, som der ligger i mindretallets ændringsforslag, at gå

til 3 dage, er i sig selv et væsentligt fremskridt og et udtryk for en vilje til selvsagt at ville forbedre forholdene for lønmodtagerne.

Dernæst melder spørgsmålet sig: holder så de beregninger, altså de 210 mill. kr., som nedgangen fra 3 til 0 karensdage er oplyst at ville koste? Vi må blankt erkende, at det statistiske materiale, som burde være til rådighed i en sådan situation, nemlig sygedagsprocenterne fra 0 dage og op i det uendelige, ikke er til stede. Det hænger selvsagt sammen med, at vi som sagt altid har opereret med 6 karensdage, og derfor har man ikke fået en virkelig dækkende statistik, som kan fortælle os, hvordan sygdommen ligger nedefter. Man kunne føje til, at havde vi haft denne statistik, så havde den heller ikke været holdbar i denne situation, fordi det da havde været sygedage uden nogen som helst form for økonomisk dækning. Vi må under alle omstændigheder konstatere, at vi står uhyggelig svagt.

Derfor har ministeren ved beregningen af dette lovforslag skelet til Sverige for at se, hvad der er sket dér, da man afskaffede karensdagene, og dette grundlag følger man så op og anvender som udgangsmateriale for beregningerne. Jeg mener ikke, det er relevant at anvende dette materiale som det eneste til bedømmelse. For det første har man jo reelt i Sverige én karensdag i de allerfleste tilfælde. Dernæst må vi gøre os klart, at da man i Sverige gennemførte den teoretiske afskaffelse af karensdagene, var det koblet sammen med en forhøjelse af maksimumsbeløbet på 10 pct. Jeg gør i den forbindelse opmærksom på, at med den lille dagpengereform er der blevet gennemført automatiske reguleringer af maksimumsbeløbet hvert år pr. 1. april. Den 1. april 1973 vil der finde en automatisk forhøjelse sted af det beløb, som et flertal her i folketinget vedtog som maksimumsbeløb for en måneds tid siden, og det vil nok ikke være meget forkert at antage, at det under alle omstændigheder vil udgøre de ca. 10 pct., som man anvendte, da man i Sverige afskaffede ka-

[Simonsen.]

rensdagene. Men dertil kommer, og det er jo det centrale i denne sag, at man i og med gennemførelsen af den lille dagpengereform fra 1. april i år forhøjede maksimumsbeløbene med ikke mindre end 57 pct., fra 67 kr. 50 øre pr. dag til 106 kr. pr. dag. Virkningerne af denne forhøjelse af maksimumsbeløbet kender vi overhovedet ikke på det tidspunkt, hvor vi tager stilling til, hvorvidt karensdagene skal afskaffes eller ej. Derfor er efter min opfattelse sammenligningen med den svenske udvikling ikke tilfredsstillende.

Dernæst kan vi jo prøve at se tilbage på, hvad der skete, da man i dette folketings sidste gang forhøjede maksimumsbeløbene, nemlig i 1969, hvor beløbene steg fra 50 kr. pr. dag til 67 kr. 50 øre pr. dag. Udgifterne ved denne forhøjelse var anslået til et sted omkring 90-100 mill. kr. om året, men da man afsluttede finansåret 1969-70, viste det sig, at forhøjelsen ikke var 90-100 mill. kr., men den var 220 mill. kr. For beløbet på statsregnskabet var steget fra 440 mill. kr. til 660 mill. kr. I det næstfølgende finansår må man på grundlag af de oplysninger, vi har fået, anslå, at det måske er gået en anelse ned, til ca. 620 mill. kr., men alligevel har der været den store stigning — i forhold til året før forbedringen. Dette har man, efter hvad vi under udvalgsdrøftelserne har fået oplyst, ikke taget i betragtning ved beregningen af, hvad der ville ske, når de nye maksimumsbeløb blev indført. Det er givet, at hver gang der sker en væsentlig forhøjelse af maksimumsbeløbet, vil der selv sagt være en større risiko for misbrug af disse regler.

Jeg synes også, man kan fastslå, at den efterhånden omfattende diskussion, vi har haft om fastsættelse af bidragsprocenten for de arbejdsgivere, som ønskede at friholde sig for forpligtelsen ved at tegne forsikring i stedet for at betale dagpenge under sygdom og ulykke, ligesom har givet et indtryk af, at ministeren måske inderst inde alligevel føler sig lidt usikker over for det, der står tilbage ved anden behandling. Jeg bygger denne antagelse på, at jeg under første behandling fik det svar fra ministeren på et spørgsmål om, hvor høj procenten skulle være, at 2½-3 pct. regnede man med ville være det rimelige, og man må gå ud fra, at

denne procent var fastsat på grundlag af de beregninger, der lå til grund for forslaget. Efter en meget grundig debat omkring disse ting og også på grundlag af beregninger fra Assurandør-Societetet har ministeren senere i udvalget meddelt, at hun vil mene det rimeligt, at procenten fastsættes til 3½. Endelig er der her i de sidste timer sket en ny udvikling. Hr. Finn Christensen har nævnt den i sin tale og har bebudet et ændringsforslag her mellem anden og tredje behandling, hvorefter ministeren ønsker, så vidt jeg forstår, en bemyndigelse til at kunne indføre systemer, hvorefter større arbejdsgivere ikke kan friholde sig, såfremt de måtte ønske en ordening, hvorefter de betalte bidrag til dagpengefonden. Det vil man altså bremse. Derfor må man spørge ministeren i denne situation: hvad får ministeren til at blive så nervøs i denne sag? Det kan da ikke være andet, end at ministeren selv frygter for, at de tal, som ligger til grund for forslaget, ikke holder. Var dette ikke tilfældet, så måtte de procenter, der blev oplyst over for folketingsudvalget, og som står optrykt i betænkningen, være tilstrækkelige, og bestemmelsen om forsikringsmuligheden kunne blive stående i lovforslaget, som den står i dag. Men det er altså ikke resultatet. Nu skal denne mulighed tages væk fra de arbejdsgivere, som har den store risiko.

En ting mere kender vi heller ikke i dag konsekvenserne af, nemlig hvordan kilde-skatten egentlig har spillet ind i hele spørgsmålet om fraværprocenten på arbejdspladserne. Vi har alle sammen en fornemmelse af, at den har haft en væsentlig indflydelse på fraværprocenten, men det er desværre kun ting, vi taler om og ikke har noget reelt bevismateriale for, som er landsdækkende. Det er materiale, som bør indgå som et væsentligt element i en stillingtagen til en så vidtgående reform som denne. Dette materiale mangler vi altså også på nuværende tidspunkt.

Jeg må altså fastslå på nuværende tidspunkt, at efter det materiale, der foreligger efter udvalgsdrøftelserne mellem første og anden behandling, så holder beregningerne ikke stik. Det bliver væsentlig dyrere at afskaffe de tre karensdage, end det er antaget fra regeringens side.

Jeg må føje til, at hvis ministeren — og

[Simonsen.]

det får ministeren jo nok et flertal til — får denne bemyndigelse til at forbyde større virksomheder at forsikre sig, så må vi prøve at se på den henvendelse, som her i de seneste dage er kommet til udvalget fra fire store erhvervsvirksomheder på Fyn. Efter de beregninger, som de fire virksomheder her lægger frem, viser det sig, at de årlige udgifter efter den nye lov for de fire virksomheder vil stige fra 4,4 mill. kr. til 15,3 mill. kr. Det er jo ikke småpenge, der her er tale om, og derfor må jeg stille spørgsmålet: har ministeren gjort sig nogen som helst overvejelser om, hvad dette lovforslag vil medføre for beskæftigelsessituationen på de virksomheder og andre virksomheder i samme situation, såfremt lovforslaget med et knebent flertal bliver majoriseret igennem i folketinget, og såfremt ministeren også får sin bemyndigelse igennem, hvorefter disse virksomheder selv skal bære den store difference, som beregningerne viser?

Uanset alt dette må vi altså konstatere, at selv de stærkeste argumenter ikke har kunnet rokke ministeren og dermed regeringen. Det var ikke, fordi vi gik til udvalgsdrøftelserne med den store optimisme, for allerede under første behandling svarede socialministeren jo direkte på et spørgsmål om, hvorvidt der var forhandlingsmuligheder omkring karensdagene, at det var der ikke. Men alligevel går vi jo vanligtvis til udvalgsdrøftelser med en vis optimisme og et håb om, at det alligevel kan lade sig gøre, og vi har da heldigvis også tidligere set, at socialministeren — og det kan vi kun komplimentere for — har ladet sig overbevise af saglige argumenter, men det lod sig altså ikke gøre denne gang. På dette område må man unægtelig sige at ministeren ikke har rystet på hånden. Til gengæld føler jeg mig ret overbevist om, at store dele af det knebne flertal, der skal stå bag denne reform, ryster af angst indvendig over konsekvenserne af det forslag, som et flertal er på vej til at vedtage.

Det er altid let at sige nej til forslag, det er altid let at kritisere beregninger, det, det drejer sig om, er at stille alternativer i stedet. Vi ønsker ikke med det, jeg her er kommet frem med, bare at sige, at vi er mod alle fremskridt på dette område. Det er som en konsekvens heraf, at vi sammen med

venstre og det radikale venstre har stillet en række ændringsforslag til dette lovforslag. Det er ændringsforslag, som ikke bare er små krøller på halen i forhold til hovedlovforslaget, som vi så ofte ser det under et lovforslags behandling. Det er efter min opfattelse ændringsforslag, som bevirker, at oppositionen står med en reform på dette område, men en reform, som ikke er så urealistisk og så ambitiøs som den, regeringen står for, en reform, som virkelig har mulighed for at kunne holde.

Det er, som jeg allerede har nævnt, primært spørgsmålet om opretholdelsen af de tre karensdage og opfordringen til, at den videre nedgang i karensdagens antal er en sag, som skal klares mellem arbejdsmarkedets parter i det tempo, som man dér finder det rimeligt. Jeg tror, de fleste vil give mig ret i, at det er en naturlig ting, at man forhandler sig frem til løsningen af den sidste del af problemet, således at den kommer til at finde sted på det tidspunkt, hvor tiden er moden til at gennemføre den.

En anden af de bestemmelser, som koster mange penge i dette lovforslag, er varighedsbegrænsningens ophævelse. Jeg gav under første behandling udtryk for sympati for princippet i varighedsbegrænsningens ophævelse ud fra den betragtning, at de mennesker, det primært må dreje sig om at hjælpe, er dem, der kommer i vanskeligheder på grund af langvarig sygdom. Men vi har jo haft vore bange anelser om, hvorvidt den kommunale administration var i stand til virkelig at leve op til varighedsbegrænsningens ophævelse i form af den service, der skal til, for at det ikke bare bliver dagpenge, man udbetaler, men for at de pågældende på et så tidligt tidspunkt som muligt bliver sluset ind på de områder inden for det sociale system, hvor deres tilfælde reelt har en chance for at blive behandlet. Under udvalgsdrøftelserne har vi fået konstateret, hvad også hr. Finn Christensen har bekræftet, at kommunerne ikke kan garantere, at apparatet er til rådighed fra 1. april 1973. Når dertil kommer, at varighedsbegrænsningens afskaffelse vil koste ca. 230 mill. kr., finder vi det ikke rimeligt at gennemføre denne afskaffelse på nuværende tidspunkt, og det er derfor, vi har stillet et ændringsforslag om en revision i 1974-75, hvor vi da kan tage op til vurdering, hvorvidt den kommu-

[Simonsen.]

nale administration på det tidspunkt er i stand til at leve op til en varighedsbegrænsnings ophævelse.

Med hensyn til arbejdsgiverperiodens længde må jeg for det første sige, at vi har hele tiden været absolutte tilhængere af begrebet arbejdsgiverperiode ud fra den betragtning, at der herigennem ligger den største mulighed for at føre kontrol med fravær på virksomhederne, samtidig med at vi tror på, at der ligger en spore for virksomhederne til at gøre sig stadig større anstrengelser for at fremme trivlsen på arbejdspladsen, idet vi jo alle er bekendt med, at der er en nøje sammenhæng mellem trivlsen på virksomhederne og sygdomsprocenten. Når vi har stillet et ændringsforslag om en udvidelse af denne arbejdsgiverperiode fra 5 til 6 uger, hænger det selvfølgelig sammen med, at vi i modsætning til regeringen opretholder 3 karensdage.

Der er dernæst stillet ændringsforslag om forbedring af de selvstændiges forhold, således at denne gruppe får mulighed for sikring efter 4 uger. Hr. Finn Christensen har i sin tale her i dag forklaret, at de selvstændige er stillet nøjagtig lige så godt som alle andre, og at de jo har muligheden for en frivillig sikring. Hertil må jeg sige: jeg tror, det er meget svært for den lille handlende, for den lille håndværksdrivende, som måske har en indtægt, der ikke er større end de lavtlønnede gruppers her i samfundet, at forstå, at han først skal kunne få dagpenge efter 5 ugers varighed, mens andre allerede skal kunne få det fra den første fraværsdag. Vel, han kan sikre sig, siger hr. Finn Christensen, og det er korrekt, men man kunne jo følge synspunktet videre og sige: ja men der er jo heller ingen, der under de hidtidige almindelige karenstidsbestemmelser har forhindret nogen i at forsikre sig for de dage, hvor man ikke har kunnet få dagpenge efter reglerne. Derfor holder dette argument ikke. Derfor finder vi det rimeligt, at denne gruppe bliver stillet bedre, end regeringen har ønsket at stille den, og vi har derfor stillet ændringsforslaget om 4 uger i stedet for 5.

Med hensyn til spørgsmålet om dagpenge fra flere arbejdsgivere skal jeg ikke gå i detaljer omkring dette ændringsforslag. Jeg er fuldstændig klar på, at dette ændringsforslag ikke løser problemet 100 pct., men jeg

er til gengæld overbevist om, at vi kommer meget langt med dette ændringsforslag i løsningen af det problem. Nu anstiller hr. Finn Christensen også på dette område en lighedsbetragtning. Jeg mener ikke, den er holdbar her. Det, det jo drejer sig om, hvis man, som hr. Finn Christensen gør det, skal sammenligne med funktionærer, er et spørgsmål også om vane og traditionel indstilling til arbejdsforholdet, og her er jeg ret overbevist om at der er en væsentlig forskel. Der er derfor en væsentlig større mulighed for, at der ved det mere flygtige ansættelsesforhold også i højere grad kan ske misbrug på dette område. Det er der med ændringsforslaget skabt en mulighed for at begrænse.

På grundlag af den serie af ændringsforslag, som jeg her har kommenteret, når vi altså frem til udgiftsbesparelser, som medfører, at totalbidraget, som den enkelte skatteborger skal betale, når denne reform træder i kraft, kan nedsættes fra 1 pct. af skala-indkomsten til $\frac{1}{2}$ pct. Hermed er ikke bare fastslået det vigtige, at der er tale om besparelser, men der er også fastslået det, der for os er noget meget afgørende, at vi ikke i den grad foretager en omfordeling af byrderne, som regeringen er på vej til at gøre. Jeg tænker her primært på den situation, som funktionærerne kommer i i forbindelse med gennemførelsen af en dagpengereform. Vi ved jo, at der her er tale om en samfundsgruppe, som i mange år har haft løn under sygdom, en samfundsgruppe, som også gennem deres aftaler om denne løn under sygdom har måttet betale for den i form af den løn, de har fået udbetalt konstant. Det er den samme gruppe, som nu bliver bedt om at betale 1 pct. af deres skala-indkomst til at finansiere andre lønmodtagergruppers sygdom for. Nok er der megen solidaritet i dette samfund, og det bør der efter min mening også være, men vi kan ikke dele det så enkelt op, at vi kan sige: lønarbejderne har indtægter indtil en vis grænse, derefter kommer funktionærerne som en mellemstand. Sandheden er jo den, at mange, mange funktionærer står med en væsentlig lavere løn end mange af arbejderne. Derfor ville der blive tale om en væsentlig forvriddning. Når vi kommer ned på den halve procent, som bliver resultatet af vore ændringsforslag, mener jeg til gengæld, at

[Simonsen.]

der er nogenlunde fornuft i tingene, fordi der jo også kommer forbedringer for funktionærerne. Det refusionssystem, som bliver konsekvensen af reformen, kan ikke undgå at give en større tryghed for funktionærerne i ansættelsen, idet der bliver færre chancer for, at en funktionær f. eks. afskediges efter 120 dages sygdom, således som tilfældet kan være under de nuværende regler. Dermed er der en bedre stilling, og jeg tror, der er balance mellem bidrag og de goder, som man her får.

Jeg skal i øvrigt ikke komme med flere bemærkninger til ændringsforslagene, men afslutte med nogle enkelte mere principielle betragtninger.

Hr. Finn Christensen følte sig meget skuffet over, at oppositionen ikke kunne bakke op omkring dette lovforslag, og hr. Finn Christensen viste tilbage til mange års praksis, hvor der havde været enighed i dette folketing omkring sociallovene. Lad mig hertil sige, at det har været en glædelig ting, det er jeg enig med hr. Finn Christensen i, men jeg tror også, man kan sige, at lige så vel som man skal mange år tilbage for at finde væsentlige uoverensstemmelser om væsentlige reformer på det sociale område, så skal man også mange år tilbage for at træffe en regering og en socialminister, som har været så lidt forhandlingsvenlig, som tilfældet har været omkring denne sag. Der har jo i virkeligheden ikke været nogen reel chance for forhandling. Når ministeren har fået stillet spørgsmål om, hvorvidt der var en mulighed for at drøfte afskaffelsen af karensdagene, som jo hele tiden er indgået som et vigtigt element i debatten, så har svaret været nej. Der har ikke været nogen muligheder. Derfor er der heller ikke noget grundlag for hr. Finn Christensens beklagelser under debatten her i dag. Det, der er grundlag for at beklage, er, at partierne i folketinget som helhed ikke som i de foregående år har været i stand til at bøj sig imod hinanden for at nå frem til, at en reform af så vidtrækkende karakter, som der er tale om her, kunne gennemføres i enighed. Men jeg kan se på det hele, at det bliver ikke tilfældet. Selv med de seneste beregninger, vi har fået frem, og selv med ministerens seneste tilbagetog med hensyn til opfattelsen af beregningerne, er jeg alligevel overbevist

om, at et knebent flertal vil køre denne reform igennem.

Jeg skal dog alligevel endnu en gang her ved anden behandling på det skarpeste advare socialministeren og regeringen mod at gennemføre en reform af så vidtrækkende karakter økonomisk set, som tilfældet er her, med gode intentioner, med fortræffelige intentioner, som kan blive ødelagt, fordi ambitionerne med hensyn til den økonomiske side har været så omfattende, som tilfældet er. Jeg synes, man skulle tænke over dette endnu en gang.

Dernæst skal jeg anbefale tingets medlemmer at stemme for de ændringsforslag, der er stillet af oppositionspartierne, ændringsforslag, der, som jeg tidligere har nævnt, ikke bare er krøller, men som i virkeligheden er udtryk for en reform på hele dagpengeområdet, der lever op til de intentioner, som socialreformkommissionen har udviklet gennem mange års arbejde, og som viser, at man virkelig har en interesse for og en vilje til at forbedre disse forhold.

Robert Christensen: Socialdemokratiets ordfører, hr. Finn Christensen, havde nogle afsluttende bemærkninger, som sikkert ikke kan have været særlig velgennemtænkte. Det lyder helt utroligt. Jeg skal da også meget gerne beklage, at denne reform, som kaldes årets lov, som kaldes den største reform siden Steinckes tid, ikke kan vedtages her i folketinget i enighed. Det er i høj grad at beklage. Vi har jo været vant til nu igen mange år, at vi inden for det sociale område har vedtaget i hvert fald de større love i enighed. Men når det er beklaget, så må man også beklage, at regeringen med socialministeren og socialdemokratiet overhovedet ikke har vist nogen vilje til at forhandle, overhovedet ikke. Når man tænker over, hvad den forrige regering viste af forhandlingsvilje, da vi sidste sæson gennemførte loven om offentlig sygesikring, for at få et enigt folketing bag loven; hvad der blev givet af indrømmelser i den sociale styrelseslov for at nå enigheden; når vi betænker, dengang Bundvad var socialminister for socialdemokratiet, hvordan hr. Bundvad kunne anstrenge sig på alle mulige måder for at nå frem til et flertal, så er der virkelig tale om et omslag, når vi her må gå i gang med udvalgsarbejde, som starter med, at

[Robert Christensen.]

socialministeren allerede her ved første behandling simpelt hen nægter at forhandle om problemerne. Vi har i udvalgsarbejdet gang på gang prøvet at spille ud for at se, om der var nogen forhandlingsmuligheder. Så sent som i udvalgsrådet i formiddags blev der spurgt, som der endnu fem minutter i tolv var en mulighed. Svaret var nej, endskønt vi havde givet en hel del muligheder for forhandling.

Med hensyn til karensdagene sagde jeg her på mit partis vegne ved første behandling, at de kan jo også afskaffes gradvis. Der havde været en mulighed for, at der i loven var kommet til at stå nul, bare ikke pr. 1. april 1973. Regeringen kunne have fået sin lov igennem med en gradvis aftrapning af karensdagene.

Hr. Finn Christensen ønsker at tale højt og højtideligt om ligestillingen mellem arbejdere og funktionærer. Denne argumentation halter jo. For det første er det nu sådan, at inden for funktionærområdet har man ganske vist fuld løn under sygdom, men disse funktionærer betaler selv denne fulde løn under sygdom, da de jo hører til lavtlønsområdet, og da de arbejder med nogle personlige tillæg, som funktionærerne med de mange fraværsdage ikke får. I øvrigt er det også sådan inden for funktionærområdet, at hvis en funktionær er syg en dag eller to, så sker der i masser af tilfælde ikke noget produktionstab, for så ligger stakken bare på skrivebordet, når han kommer igen. Derimod er det mange gange sådan, at hvis en arbejder har en sygedag, så sker der et direkte produktionstab den dag, arbejderen er borte.

I det hele taget er der nok grund til at mærke sig her, at man kan ikke tvinge mere ud af produktionslivet, end der er i det, og hvis der er mange fraværsdage ved produktionen, så må det være dem, der ikke er fraværende, der må betale. Derfor tror jeg, at der langt ind i de socialdemokratiske rækker er folk, der vil kunne forstå den indstilling, vi har til dette lovforslag.

Nu foreslår vi i et ændringsforslag, at man bevarer 3 karensdage, og når vi gør det, så må det begrundes. Det begrunder jeg med, at hver gang der sker en ændring i de sociale love, så sker der også en væsentlig stigning i udgiften umiddelbart efter disse for-

bedringer. Erfaringerne viser, at kurven flader ud igen, efterhånden som befolkningen vænner sig til at leve med forbedringen. Det, der vil ske her ved denne sygedagpenge-reform, er, at vi vil få en voldsom stigning i disse udgifter, også på finansloven, idet udgifterne vil få en top for så senere at flade ud igen. Ved en aftrapning af karensdagene ville man undgå denne eksplosion og få en mere rolig udvikling. Jeg kan vel ikke modbevise, at slutfasen vil blive den samme, men det ville blive en mere rolig og behersket udvikling, vi kom ud for.

Ministeriet har jo lavet en hel del beregninger over, hvad lovforslaget vil koste. Jeg har jo ikke lov til at betvivle disse beregningers rigtighed, men jeg har da lov til at komme med nogle kommentarer til det grundlag, man har beregnet på. Jeg forstår, at disse beregninger er og må være noget usikre, idet man overhovedet ikke har noget at sammenligne med nogen steder. Man har intet erfaringsmateriale. Man har gang på gang fortalt os, at man er gået ud fra de svenske forhold, fordi Sverige er det eneste land, der har nul karensdage. Det er jo ikke rigtigt. Sverige har reelt én karensdag, da der ikke udbetales sygedagpenge for den dag, sygdommen indtræder; medmindre man da kan nå at få ringet ind til den sociale styrelses telefonsvarer inden kl. 24 om aftenen, og det er jo ikke så nemt, hvis man først bliver syg næste morgen. Vi har altså ikke noget sammenligningsgrundlag. Derfor bliver beregningerne vanskelige.

Man har i lovforslaget sat en 5 ugers arbejdsgiverperiode ind, og den omtalte jeg ved første behandling og roste den, for så vidt som der ikke er nogen tvivl om, at vi kan få noget godt ud af denne arbejdsgiverperiode, fordi der er arbejdsgivere, der kan gøre noget for et bedre klima både bogstaveligt og overført på deres arbejdsplads og dermed bidrage til en begrænsning af de sygedage, der fremkommer på denne arbejdsplads. Men i lovforslaget var der også en mulighed for, at de arbejdsgivere, der ikke selv ville bære risikoen, kunne forsikre sig fri. Her er vi nødt til at have klaret op, hvad vi i udvalgsarbejdet har klaret op flere gange, men det kan folketinget og offentligheden jo ikke vide, at det i lovforslaget overhovedet ikke var skjult, at det var alle arbejdsgivere, der kunne vælge at forsikre

[Robert Christensen.]

sig fri, og at der dengang ikke var tænkt på, at det kun var små arbejdsgivere. Paragraffen siger, at arbejdsgiverne kan forsikre sig, og det siger man uden undtagelse af nogen art. Når man nu bagefter bebuder et ændringsforslag, som vil forhindre nogle af arbejdsgiverne i at forsikre sig fri, så må det simpelt hen være, fordi man er blevet bange for sine egne beregninger, siden lovforslaget er fremsat. Ved lovforslagets fremsættelse og ved første behandling var der ingen tvivl om, at det gjaldt alle arbejdsgivere. Når arbejdsgiverne kunne forsikre sig fri, så var det vel også nødvendigt, at socialministeren fastsatte en eller anden procent af lønsummen, som de skulle betale i præmie herfor. Jeg skal såmænd ikke bebrejde socialministeren noget i den forbindelse, for det har været vanskeligt, virkelig vanskeligt, at fastsætte den procent, og det varede da også længe, inden den kom frem, men den er altså kommet. Jeg har sagt, at man havde ikke nogen erfaringer at bygge på. Det vanskelige ved at vælge procenten var, at hvis man fik sat procenten for højt, så ville det blive unødigt dyrt for de arbejdsgivere, der beskæftiger få ansatte, og for hvem vi alle sammen er enige om at det kan blive en frygtelig risiko at skulle bære en 5 ugers arbejdsgiverperiode. Hvis en arbejdsgiver beskæftiger 2 og den ene bliver syg, så er der 50 pct. af hans ansatte, der er under sygedagpenge. Og hvis man sætter denne procent for lavt, så risikerer man, at alle arbejdsgivere vil forsikre sig fri, og så ødelægger man det gode, der ligger i ideen med en arbejdsgiverperiode.

Jeg må tilstå, at jeg har aldrig rigtig følt mig tryk ved, at de 3½ pct. var den rigtige procent. Jeg har altid ment, også efter den henvendelse, vi har fået igennem Arbejdsgiverforeningen fra Assurandør-Societetet, at denne procent nok skulle ligge noget højere end 3½. Det viser sig også her i tolvte time, at vi nu får meddelelse om, at mange arbejdsgivere, også af de store, under dette system vil vælge sig fri.

Der er endnu en risiko ved fastsættelse af denne procent. Den er fastsat for et år ad gangen, og her må vi også have klaret et problem af med en bemærkning fra socialministeren. Der har aldrig været tale om, at denne procent skulle efterreguleres, sådan at

nogle arbejdsgivere kunne komme til at betale mere bagud; det har altid været sådan, at tanken har været, at den gjaldt for et finansår, og så var det endeligt. Hvis den gav for få penge, måtte staten betale underskuddet, sådan har jeg forstået denne forsikringsordning. Det, der er kommet ind her til sidst, skyldes vel, at det ser ud til, at ved en dækningsprocent på 3½ for at vælge sig fri er der så mange, der vil vælge sig fri, at det simpelt hen for statskassen vil give et væsentligt underskud, fordi man fra regeringens side hele tiden har undervurderet betydningen af at fjerne karensdage fuldstændigt på én gang.

Lovforslaget koster 870 mill. kr. Tager vi den lille reform med, som koster 230 mill. kr., vil det sige i alt 1.100 mill. kr., og der er virkelig meget, der tyder på, at den i hvert fald i starten vil blive væsentlig dyrere.

Dernæst er der den risiko ved, at mange vælger sig fri, at så kunne man fuldstændigt vælte kommunernes administration. Jeg har oplysning om, at en enkelt stor virksomhed en fredag har haft imellem 500 og 600 fraværende fra arbejdspladsen. Hvis alle de 500-600 meldte sig i socialstyrelsen i kommunen og skulle have sygedagpenge for denne fredag, så tror jeg, at administrationen simpelt hen ville bryde sammen; så ville det være umuligt at klare det. Man er altså blevet overrasket af sine egne beregninger og bebuder nu et ændringsforslag, som vi kan tage stilling til, når vi har set det.

Arbejdsgiverperioden har jeg sagt noget godt om. Når vi foreslår den forlænget fra 5 til 6 uger, så er det et udtryk for, at vi mener, at den er rigtig, men vi mener også, at det er en hård belastning for arbejdsgiveren at tage en 5 ugers arbejdsgiverperiode uden karensdage. Når vi foreslår 3 karensdage, så mener vi, at arbejdsgiverne kan bære en 6 ugers periode, uden at det bliver uoverkommeligt for dem, og uden at de vil fristes til at forsikre sig fri af ordningen.

Med hensyn til varighedsbegrænsningen er vi fuldstændig enige om, at den skal væk, men vi er også enige om alle sammen efter henvendelsen fra kommunerne, at kommunerne har ikke det apparat i orden, der skal til for at hjælpe disse mennesker fra starten, og derfor foreslår vi varighedsbegrænsningen til 1 år bevaret, men samtidig foreslår vi en revision om 2 år, som netop

[Robert Christensen.]

tager sigte på, at varighedsbegrænsningen så om 2 år skulle fjernes.

Dernæst har jeg nogle bemærkninger om de selvstændige, som efter lovforslaget skal vente i 5 uger på at få deres sygedagpenge. Her vil jeg gerne gøre opmærksom på, at i det lovforslag, den forrige regering fremsatte i 1971, var der også til de selvstændige en del statstilskud, som der er til lønmodtagerne i deres dagpengesikring. Der var dengang ca. 40 mill. kr. i statstilskud. Efter det nuværende lovforslag er der et statstilskud i den 5 ugers periode, hvor de selv skal forsikre sig, men derefter skal de selvstændiges ordning hvile i sig selv; der er altså ikke noget statstilskud, som der er til lønmodtagerne. Vi finder i venstre, at det er rimeligt, at de selvstændige får forholdsmæssigt den samme andel af statstilskuddet til dagpengene, som lønmodtagerne får, og det er begrundelsen for, at vi foreslår venteperioden sat ned fra 5 til 4 uger. Vi erkender endda, at det er ikke nok, de får stadig væk ikke forholdsmæssigt den del af dagpengetilskuddet, som de skulle have haft.

Vi må dog huske på, at hvis vi har en håndværksmester, der beskæftiger én håndværkssvend, så skal den håndværksmester, hvis han vælger at forsikre sig, betale 1.200-1.400 kr. om året for at forsikre sig fri for risikoen for sin håndværkssvend. Han går selv og arbejder sammen med denne svend hver dag på sin arbejdsplads. Vi kan ikke forvente, at denne håndværker skal kunne forstå, at det er ligestilling mellem ham og den svend, har har ansat.

Endelig skal vi vel ikke spekulere så forfærdelig meget i retfærdighed på dette område. Jeg tror, jeg vil sige det på den måde: hvis vi her i landet overhovedet ønsker at bevare den lille reparationshåndværker, så bliver vi nødt til at gøre noget for at forbedre hans sociale forhold i samfundet, for ellers har vi om 10-15 år ikke den lille håndværker, der skal udføre vores reparationer for os rundt omkring i vore hjem, på vore arbejdspladser m. m. Hele talen om de selvstændige fra regeringen og regeringspartiet går jo altid på, at det er de bedst stillede i samfundet, det er de velhavende med de høje indkomster. Indrømmet, det er der nogen af dem der er, men langt den største del af de selvstændige hører til blandt de

laveste indkomster, og de hører til de økonomisk og socialt dårligst stillede i samfundet. Derfor ville det være rimeligt, om de fik en endnu bedre placering end den, vi i vort ændringsforslag tilsigter at de skal have.

Samtidig har vi nået så store besparelser, at vi kan foreslå den procent af skalaindkomsten, skatteyderne skal betale, sat ned til $\frac{1}{2}$ pct. Herved kommer vi igen på linje med det oprindelige lovforslag fra 1971, hvorefter de selvstændige skulle forsikre sig i 5 uger og derefter kom med på lige kår med alle andre mod at betale $\frac{1}{2}$ pct. af skalaindkomsten. Efter ministerens forslag skulle de også vente i 5 uger, men mod at betale 1 pct. af indkomsten.

Det skal vel også her nævnes, at funktionærerne og tjenestemændene, som i realiteten får meget lidt ud af denne reform — dermed nægter jeg ikke, at de får noget ud af reformen, men i realiteten får de ikke meget ud af den — hidtil ikke har skullet betale, men efter lovforslaget skal de også betale 1 pct. af skalaindkomsten. Også her skaber vi en større retfærdighed ved at ændre denne procent til $\frac{1}{2}$, og de ændringsforslag, vi har fremsat, har jo givet en besparelse, sådan at det er forsvarligt at gøre det.

Det skal også her bemærkes, når vi foreslår 3 karensdage, at de arbejdere, som selv skal bære risikoen i 3 karensdage, også vil få en nedsættelse i skat, når de kan nøjes med $\frac{1}{2}$ pct. af deres løn som bidrag. Så kan man jo sætte sig hen og regne ud, om ikke de 3 karensdage sådan nogenlunde balancerer med den halve procent i bidrag, de efter vort ændringsforslag sparer.

Ministeren har fremsat et ændringsforslag nr. 10, som tjener til at klargøre det, der i forvejen var meningen med loven, nemlig at hvis der er nogen, der har to arbejdsgivere, så skal de også have dagpenge fra begge arbejdsgivere i arbejds giverperioden. Det har vi ikke ment de skulle. Vi er blevet mødt med den udtalelse, at de ville jo få en voldsom nedgang i deres indtjening, hvis de tjente løn to steder og kun skulle have sygedagpenge én gang maksimum. Her må vi sige til socialministeren: det, der sker her, er jo, at man efter lovforslaget udsætter dette voldsomme dump i indtjeningen i 5 uger. For når arbejds giverperioden er slut, så er det vel ikke meningen — det er et spørgsmål — at de skal have to gange sygedag-

[Robert Christensen.]

penge. Så skal de vel som alle andre nøjes med 1 gang sygedagpenge. Jeg tror, det kan blive svært for hr. Finn Christensen at forklare arbejdere i Danmark den „ligestilling“, der ligger i, at der er nogle arbejdere, der under sygdom skal have 636 kr. om ugen, men der er nogle andre, der skal have 1.272 kr. Det bliver nok lidt svært at forklare. Jeg tror også nok, at befolkningen vil finde ud af, at hvis man bliver syg, så vil det i fremtiden være bedre at tjene 2 gange 35.000 kr., end det er at tjene 1 gang 70.000 kr. Jeg mener, det er forkert med denne dobbeltdækning. Det må være socialt rimeligt, at de får den dækning, der ligger i lovforslaget, og ikke mere, og derfor foreslår vi ved et underændringsforslag, at denne dobbeltdækning af sygedagpenge fjernes.

Jeg vil gerne på venstres vegne anbefale lovforslaget med de af mindretallet stillede ændringsforslag samt de af ministeren stillede ændringsforslag, som er tiltrådt af hele udvalget.

Valbak: Mit parti er medforslagsstiller til en række ændringsforslag her ved anden behandling.

Om de selvstændige: vi har den opfattelse, at forslaget om en 4 ugers ventetid for de selvstændige i stedet for 5 uger er en rimelighedshandling over for denne gruppe. De får derved en beskeden andel på 15 mill. kr. af statens tilskud til dagpengeordningen, og vi må jo her huske på, at store grupper af de selvstændige ingenlunde hører til de velhjærgede i samfundet, tværtimod, blandt dem finder vi i stigende grad virkelig lavtlønnede og økonomisk sårbare.

Dobeltdækningen: udvalget har været optaget af problemet omkring de muligheder, regeringsforslaget giver for at opnå overdækning eller ligefrem dobbeltdækning i arbejdsgiverperioden. Hører man nu til de meget energiske, som arbejder både dag og nat og vel at mærke lægger indsatsen hos flere arbejdsgivere, ja, så kan man opnå dagpenge lige så mange steder, som man har

arbejdspladser. Teoretisk kan man på den måde sprænge loftet både to og flere gange. Pointen for at få denne fordel er, at man skal dele sin indsats på flere arbejdsgivere. Kritikken imod flertallets løsning kan samles i nogle punkter. For det første: den, der lægger vægt på at koncentrere sin indsats på én og den samme arbejdsplads, er ringere stillet under sygdom end den, der samler en tilsvarende indtægt sammen fra flere arbejdspladser. Dette forhold modvirker med en eller anden styrke de almindelige bestræbelser mod en nærmere tilknytning til den enkelte arbejdsplads, som er så væsentlig en forudsætning for fremme af medbestemmelse og økonomisk demokrati. For det andet: den almindelige samfundsudvikling fører til lavere og lavere arbejdstid. Her mødes naturligvis mulighederne for at gøre brug af dobbeltdækningen, man skal jo ikke have haft arbejde ret mange timer på en arbejdsplads for at kunne gøre krav på dagpenge fra arbejdspladsen i indtil 5 uger i tilfælde af fravær med sygdom som grund. For det tredje: stadig lavere arbejdstid vil øge de samfundsøkonomiske følger af dobbeltdækningsmuligheden; mange mener nemlig, at muligheden for dobbeltdækning allerede i dag vil få sådanne følger i et ikke ringe omfang. Ræsonnementet er naturligvis, at overdækning er lig forbrug, som der ikke ligger tilsvarende arbejdsydelse eller produktion bag ved. Det er klart, at hvis overdækning bliver udnyttet i vidt omfang, betyder det noget føleligt for den samfundsøkonomiske balance. Usikkerheden består i, om der, når det kommer til stykket, bliver tale om en sådan overdækning i noget videre omfang. Jeg erkender gerne, at jeg selv har været og stadig er noget usikker i denne sag. Til gengæld er det også mit indtryk, at usikkerheden går på tværs af det formelle flertal og det formelle mindretal.

Det ene problem er for mig det forhold, flertallet peger på. Funktionærer har denne begunstiggelse, og lad mig tilføje, offentligt ansatte i stort tal, MFere, som hr. Finn Christensen i øvrigt omtalte, også, men sær-

[Valbak.]

lig gælder dette her måske, hvor undervisningssektoren kommer ind i spillet som objekt for bibeskæftgelse. Men lad mig tilføje: den samfundsøkonomiske side af problemet bliver større, det bliver ikke mindre af, at vi går videre ad den vej.

Det andet problem var at finde en praktisk måde at administrere en ordning, der ikke giver overdækning. Jeg finder, at den fremgangsmåde, som man kan finde i bemærkningerne til vores ændringsforslag, er en rimeligt afbalanceret løsning. Den vil i næsten alle tilfælde være enkel at administrere, og den giver ikke adgang til at kigge nogen i kortene om andet, end almindeligvis alle godt ved i forvejen.

Mit parti anbefaler derfor, at man vedtager underændringsforslag nr. 11. Vedtages det nemlig nu at give adgang til overdækning, så gives der ingen vej tilbage i en sag, hvor mange på begge sider her i salen står usikre over for, hvad vi ellers sætter i gang. Til gengæld anbefaler jeg, at man sætter en undersøgelse af hele dette spørgsmål i værk, altså i hele dette spørgsmåls bredde, omfattende funktionærer, omfattende tjenestemænd, omfattende MFere også, og at vi på grundlag af undersøgelsens resultater finder frem til en helhedsløsning, der på dette punkt ligestiller alle grupper: tjenestemænd, funktionærer, MFere og andre lønarbejdere. Viser det sig ved undersøgelsen, at en ligestilling kun kan opnås på de gunstige vilkår, tjenestemænd og funktionærer har i dag, hvad man efter min mening ikke på forhånd bør betragte som givet, så er jeg parat til personligt at tage konsekvensen heraf. Ligestilling bør tilstræbes, hvor det er muligt, også her.

Resten af mine bemærkninger vil jeg samle omkring det hovedpunkt, som nok virkelig skiller i denne sag: tempoet i gennemførelsen af en reform, der vil bringe samfundets sygepengeudgifter op fra 1,8 milliarder kr. om året i 1971-72 til 2,9 milliarder kr. om året — mindst, sandsynligvis mere. Udgiftsstigningen er altså 1,1 milliard kr. om året. Dette tal er mit udgangspunkt i denne sag, og det uanset at regeringen har foretrukket at tage udgangspunkt i det mindre tal, det måske mindre forskrækkende tal, omkring 900 mill. kr. om året. For at nå dette mindre tal har regeringen simpelt hen

fratrullet den kvarte milliard kr., det kostede at gennemføre den såkaldte lille reform, men jeg må gøre opmærksom på 3 ting.

For det første at det forslag, vi behandler her i dag, var både forberedt og fremsat i folketinget på et tidspunkt, hvor den kvarte milliard end ikke var nået til drøftelse i udvalget. For det andet: det store reformforslag blev forberedt og fremsat i 1971-72. Dengang var de årlige udgifter til formålet 1,8 milliarder kr., ikke 1,8 milliarder kr. plus den kvarte milliard kr. Endelig for det tredje er vedtagelsen af den kvarte milliard kr. jo selv af regeringspartierne kaldt forløberen, den lille reform, hvad den jo altså også er. Noget andet er, at det er de ca. 900 mill. kr., vi skal tale om i dag; den kvarte milliard blev vedtaget i slutningen af april og med virkning fra det finansår, vi er inde i, derfor er dette spørgsmål ude af billedet.

Regeringen har valgt at gennemføre udgiftsforøgelsen på de over 1,1 milliard kr. ad 2 gange, de 250 mill. i år, resten eller de ca. 900 mill. kr. fra næste år. Vi siger: skær de 900 mill. kr. midt over, og lad os følges ad, lad os i fællesskab tage ansvaret for den halvdel, der bliver tilbage. Ved at gøre det, regeringen står i begreb med at gøre, afskærer man sig for en årelang periode fra at løse andre påtrængende opgaver.

Her er det så, ministeren, og også hr. Finn Christensen måske, fristes til at gentage sætningen om de svage, som blev anvendt i debatten om pensionisterne og igen ved første behandling af dagpengeforlaget; og nu igen i dag. Sætningen bliver nemlig ikke rigtig af at blive gentaget. Den bliver heller ikke rigtigere af at blive flittigt gengivet i tv og i dele af pressen, som det også er sket. Hvorfor ikke det? Fordi pensionisterne som gruppe ikke er svage, men der er mange i gruppen, som er svage, og det er noget ganske andet. Men man skader i høj grad de svage i en gruppe, hvis man, som det skete, giver sig til at fordele de knappe midler med lige store, dvs. lige små, beløb til alle 700.000 i gruppen. De 300 mill. kr. brugt på de påviseligt svage ville have været en mange gange bedre hjælp netop til dem.

Præcis samme problemstilling har vi i denne sag. Ministeren udnævnte ved første behandling hele den milliontallige skare af lønarbejdere til ligeledes at være de svage.

[Valbak.]

Det passer ikke, men der er en del i gruppen, som er svage. Der er også en del af dem, der bliver det i tilfælde af sygdom, naturligvis, men igen: i en knaphedssituation er det mere sandsynligt, at vi forringer mulighederne for at hjælpe dem, der notorisk bliver svage, når vi igen på én gang lægger beslag på rub og stub og fordeler med lige meget til hver.

Disse principielle bemærkninger har jeg fundet det nødvendigt at gøre som baggrund for mine bemærkninger om vore konkrete ændringsforslag.

Vore konkrete ændringsforslag om den etapevise gennemførelse går som sagt ud på at skære halvdelen af de 900 mill. kr. bort og vente med dem. Vi gør det for at sikre afbalancerede og holdbare fremskridt. Vi gør det for at forebygge det sociale tilbageslag, som man må forudse, hvis man tager hele den kolossale bid på én gang.

Først varighedsbegrænsningen. For blot et par år siden eller så indførte vi i sygesikringen en ændring i tidsbegrænsningen af ydelserne. Ændringen betød en betydelig liberalisering af den hidtidige regel; den hidtidige regel helt tilbage til den første sygeforsikringslov satte meget snævre grænser i tid for dagpengeydelsen. Det, vi forslår, er at opretholde den for kun et par år siden eller så gennemførte meget liberale begrænsningsbestemmelse, og vi foreslår den opretholdt for en begrænset periode af kun 2 år. Og hvorfor? Fordi man i modsat fald lader kommunerne i stikken, kommunerne vil ikke kunne og kan ikke have det mandskab til rådighed fra april 1973, som skal til for at følge det enkelte tilfælde op. Derfor må man give kommunerne administrativ støtte i en automatisk virkende regel i en overgangsperiode, indtil mandskabet forhåbentlig er bragt til veje om disse 2 år. Før end 1974 kan man ikke regne med, at kommunerne får folk til at begynde at bygge opfølgingsapparatet op med. Vore drøftelser i socialudvalget med repræsentanter for kommunerne har i allerhøjeste grad understøttet denne opfattelse.

Til hr. Finn Christensen vil jeg gerne sige her: hans argumenter om dette emne kunne såmænd have været mine, bare ikke i dag. De kunne være det om 2 år, hvis altså mandskabet er der; så ville argumenterne

være mine. Men hr. Finn Christensen opærede i sit indlæg med papirsoldater.

Hermed er også sagt, at varighedsbegrænsningen bør principielt fjernes. Det kan imidlertid ikke være det, der er afgørende i situationen. Det afgørende er en erfaring, som regeringen burde tage ved lære af. Hvis man gennemfører et rigtigt princip på et galt tidspunkt, gør man princippet en dårlig tjeneste, og tidspunktet er forkert. Ved at gennemføre princippet nu lader man administrationen snuble over opgaven i starten, man lader nogle mennesker blive syge af at gå syge, man opkræver 230 mill. kr. mere i egetbidrag fra de sikrede på et tidspunkt, hvor pengene ikke gør gavn.

Dernæst karensdagene, ventedagene. Der kan være to begrundelser for at nedsætte eller helt fjerne karensdagene. Den ene er social, den anden er ønsket om ligestilling med andre grupper, med funktionærer, med tjenestemænd og med MFere. Socialt er det ikke acceptabelt, at vi bliver ved at slæbe rundt med 6 ventedage. Spørgsmålet er så, om der er sociale grunde til på én gang at fjerne karensdagene med tilsidesættelse af andre hensyn, særlig de produktionsfordyrende.

Jeg må her henviser til socialreformkommissionens betænkning om dagpengene, og hvad siger så den? Den siger bl. a., at man inden afgivelsen af betænkningen lod foretage en undersøgelse om netop dette spørgsmål. Undersøgelsen siger, at der ikke er holdpunkt for en formodning om et almindeligt socialt betinget behov for dækning i de første dage af sygeperioden, underforstået hvis dagpengenes højde ligger på mindst ulykkesforsikringens niveau. Som bekendt er dette niveau nu mere end nået.

Hvad siger betænkningen videre? Den siger, at med udbetaling af dagpenge fra arbejdsgiverne i den første tid — det, vi er i færd med at lave — øges mulighederne for at træffe aftaler mellem parterne om at udvide arbejdsgiverens forpligtelse til også at omfatte karenstid. Så vidt socialreformkommissionen og dens betænkning. Og det er lige akkurat den løsning, vi peger på i vores ændringsforslag.

Der kan også være anledning til at notere sig, hvad socialreformkommissionens undersøgelse sagde om merudgiften ved på én gang at ophæve karensdagene; man nåede

[Valbak.]

til 37 pct., sammenholdt med andre undersøgelser på dette område. Nu var hr. Finn Christensen glad for at have læst avisen i dag og kunne her nævne Sunlightfabrikkerne. Ja, gid det var sådan, at vi kunne bruge dem som model. Alle ville være glade, jeg ikke mindst. Jeg må imidlertid gøre opmærksom på, at der her er tale om en selektion. Jeg ved nemlig, for det har jeg undersøgt, at der er tale om et personale, der har fået denne ordning, men det er kun den del af personalet, der har været ansat i 10 år og derover. Nej, hr. Finn Christensen er her i splid med sig selv, for han står samtidig og anbefaler på forhånd et ændringsforslag, som vil komme frem ved tredje behandling, og hvad er baggrunden for dette ændringsforslag? At man godt ved, der er den allervorligste grund til at tro, at det mange steder vil blive ganske andre og højere tal, vi vil komme til at operere med i sygefravær og i udgifter end dem, vi har opereret med hidtil i tallene fra ministeren.

Endvidere er der hensynet til ligestillingen. Jeg har før sagt, at videst mulig ligestilling imellem grupperne er et fælles mål. Vi kan altså ikke blive uenige om, at der her ligger et argument. Men hvem siger, at man kun kan tilnærme to størrelser ved at flytte på den ene? Professor Ølgaard og professor Dich har jo hver for sig peget på andre påvirkningsmuligheder for at tilnærme de to størrelser, og gennem spørgsmål fra socialudvalget til ministeren er der gjort forsøg på dog i det mindste at få lukket op for en drøftelse af spørgsmålet under denne anden synsvinkel. Handsken blev ikke taget op; jeg havde gerne set en drøftelse om at løse problemet også ved påvirkning af den anden.

Godt, lad os så antage, at det kun vil være muligt at flytte på den ene størrelse, sådan som regeringen i fuldt mål nu har gjort det med sit forslag. Hvorfor så et så desperat langt skridt på én gang med dødsforagtede tilsidesættelse af andre vitale samfundshensyn? Sociale grunde? Er svaret ja, kan jeg kun henvise til, hvad jeg lige har sagt med henvisning til socialreformkommissionen. Påstanden holder ikke, tværtimod. Princippet om ligestilling? Svaret er vel ja, og min kommentar er den: det vidtdreyne principrytteri virker ærlig talt lidt krampagtigt,

noget hult set med historiens øjne. I nøjagtig 80 år har vi haft en lovgivning om sygeforsikring, og i nøjagtig 80 år har vi haft nøjagtig 6 karensdage i vores lovgivning. Ingen socialminister har førend i 1970 løftet sig i stolen for at få pillet ved det spørgsmål i hvert fald på et konkret grundlag. Den sidste revision af loven fandt sted i 1965, karensdagene blev ikke rørt. Den forrige fandt sted i 1960, karensdagene blev ikke rørt. Sådan kunne jeg blive ved tilbage i historien, til vi når 1892. Jeg skal nøjes med at tilføje, at socialdemokratiet her deler ansvar for de urørte karensdage med andre partier her i salen, mit eget ikke undtaget. Socialdemokratiet har vel besat socialministerposten i godt 40 år ud af de 80 år, bl. a. også da vi fik de seneste revisioner, dem, jeg omtalte før, i 1965 og i 1960.

Der er intet i det historiske forløb, som opfordrer til, at vi nu handler letsindigt, kategorisk, ikke nu, men nu i denne sag. Jeg har dannet mig den ganske bestemte opfattelse, at den sikreste, den mest holdbare vej til ligestilling på dette område er at skyde den manglende ligestilling i sænk i etaper. Med ét og kun med ét skud fra hoften løber vi den allerstørste risiko for, at mange konsekvenser heraf vil medføre, at spøgelseset manes op af jorden igen, nemlig når sidevirkningerne af for hastig fremfærd viser sig.

Jeg behøver ikke at gøre nogen lang historie ud af at motivere vores forslag om at halvere befolkningens eget bidrag til ordningen. Det er simpelt hen det beløb, der spares ved nu at holde sig til at gennemføre reformen i det omfang og med det tilsnit, vi har foreslået med vores ændringsforslag.

Må jeg til sidst sige: det vil særlig af to grunde være utilfredsstillende, meget utilfredsstillende, om denne reform skulle gennemføres med det snævrere tænkelige flertal her i salen. Den første grund er, at reformen er endda meget omfattende, meget indgribende og særdeles omkostningskrævende. Jeg finder det meget betænkeligt, at et så snævert flertal skal stå alene med ansvaret for så stor en ting. Men det bliver jo resultatet, hvis der ikke i den 11. eller 12. time kommer en opblødning af regeringens bstante og meget faste standpunkter.

Den anden grund er vel af mere følelsesmæssig karakter. Det er bittert, hvis det må

[Valhak.]

konstateres, at vi ikke kan slå følge alle sammen i netop denne sag. Man må jo erindre, at fundamentet til denne reform er lagt med de oplæg, som den nuværende opposition kom med i 1970 og i 1971.

Og så til allersidst: jeg har med vilje undladt at komme ind på Politikens forside i dag og dagens begivenheder i socialudvalget omkring det emne, som artiklen omtaler. Det konkrete forslag er jo ikke modent til behandling her i det høje ting. Jeg vil kun sige én ting: vi har fra første færd peget på netop dette problem uden stort gehør. Nu kommer man i den 11. time og må give os ret. Jeg beklager at måtte sige det: jeg er desværre sikker på, at vi også vil få ret på andre meget vitale punkter i denne sag; hvis regering og regeringspartier ikke besinder sig her i sidste time, så vil dagpengereformen blive en sag, der vil forfølge dette høje ting som en skygge år ud i fremtiden. Derfor har jeg personligt gang på gang opfordret ministeren til at forlade sine bastioner, sådan at vi kunne sætte os sammen og finde et forsvarligt forlig. Det har været forgæves. Det har været en af mine virkelige skuffelser i den tid, jeg har været medlem af dette høje ting.

Kurt Brauer: Det er jo med glæde, man efter at have hørt de tre borgerlige partiers ordførere kan konstatere, at det ikke er det principielle, der skiller os, men økonomiske betragtninger, økonomiske nerver hos de borgerlige, som er for flossede til, at man tør gå i hus med denne ordning sammen med os andre. Det er økonomien, der er de borgerliges trøst og motivering for at møde op her som gladiatorer til kamp mod det, vi andre kalder fremskridt og retfærdighed, og jeg vil da godt sige overfor disse økonomiske betæneligheder, at i socialistisk folkeparti regner vi ikke med, at vi er færdige med debatten om, hvem der nu betaler. Vi regner bestemt med, at vi allerede i morgen vil få et forprang på regeringens vilje til meget snart at tage skridt til at sikre, at de penge, som skal bruges i samfundshusholdningen, bliver hentet de rette steder, men jeg mener altså, at denne debat rettelig bør føres i morgen. Og hvis denne min påstand slår til, at den økonomiske debat skal føres i morgen, hvad er

der så i grunden tilbage af de borgerlige gladiators krigsråd her i dag?

Ja, man kan jo starte fra en ende af ved at begynde med karensdagene. Jeg mener, at der står tilbage nu at konstatere, at hvis der virkelig er et fravær på en arbejdsplads, så er det sådan nu, at vi har brugt stokke for at drive folk hen på denne arbejdsplads, selv om de i grunden ikke havde lyst til at gå der. Fra nu af må arbejdsgiverne finde en gulerod, så de kan få arbejderne til at gå på arbejde, de har ingen chance længere, stokken er i hvert fald blevet til en ganske lille kvist. Vi får 90 pct. dækning og 106 kr.s grænse som den eneste straf, der er tilbage for den arbejder, som ikke kan lide at gå på arbejde.

Jeg mener i øvrigt at vide, at der er en almindelig arbejdsdisciplin, så den store rædsel for, at vi nu vil se befolkningen kaste sig ud i et misbrug af ordningen, er ubegrundet. Jeg mener, det faktisk er sådan på de fleste arbejdspladser, at den pjækkesyge arbejder, arbejdereren med de mange blå mandage, også er ham, der står først på fyringssedlen, den dag der alligevel skal fyres folk på grund af arbejdsmangel, og det er også ham, der bliver upopulær hos de kolleger, som skal overtage hans arbejde. Der er såmænd en ganske glimrende selvdisciplin inden for arbejderens egne rækker. Man skal ikke regne med, at nu vil danske arbejdere kaste sig ud i et helt galimatias af socialt bedrageri, det sker ikke.

Jeg vil også lige konstatere, at hvis virksomheder får en voldsom opgang i fraværet, så kan virksomheden altså konstatere, at det er dens egen fejl, det er ikke en retfærdig dagpengeordnings fejl. Virksomheden må kigge indad hos sig selv, den kender problemet i dag med sine funktionærer, nu kommer den til at lære at kende problemet med sine lønarbejdere også, og det må den se at få lært.

Man har nævnt bogtrykfaget som et skræmmeeksempel, og det går selvfølgelig særlig en typograf hårdt på, når hans eget fag skal bruges som skræmmeeksempel. Jeg vil dog lige konstatere, at man glemmer at nævne i sin iver efter at bruge bogtrykfaget som et skræmmeeksempel, at ved at afskaffe de sidste tre karensdage blev der en stigning i udgifterne på 15 pct. i modsæt-

[Kurt Brauer.]

ning til den stigning, som svenskerne oplevede på 20 pct., og samtidig forholder det sig sådan, at i bogtrykfabrikken har man fuld dagturløn under sygdom, hvad man vistnok ikke har i Sverige.

Med hensyn til den fremstrakte borgerlige forligshånd vedrørende karensdagene må jeg holde fast ved, at den fede lækre gås, vi her har i favnen, er for SF bedre end de par gråsurve på taget, som de borgerlige lover i deres ændringsforslag. Vi beholder den.

Det næste, som man kunne sige har været fremme her i debatten som en forklaring og motivering for de borgerlige partiers forsøg på at torpedere loven ved hjælp af ændringsforslag, er problemet om dobbeltdækning. Jeg vil sige, at vi i SF er godt tilfreds med den ligestilling, som især de lavrelønnede grupper her får med de tilsvarende funktionær- og tjenestemandsgupper. Selvfølgelig ærgrer det os, at der er noget dér, vi ikke kan undgå, nemlig at give en yderligere forbedring til visse i forvejen velstillede grupper. Selvfølgelig ærgrer det os. Vi konstaterer imidlertid med tilfredshed, at reglen om, at man skal have haft mindst 40 timers beskæftigelse inden for de sidste 4 uger før sygdommens indtræden, vil fjerne de værste urimeligheder. Og efter min opfattelse vil de borgerliges ændringsforslag herom medføre, at arbejdsgiver nr. 2 skal have fordelen udbetalt, og den får man i hvert fald ikke os med på, dér ligger løsningen ikke. Jeg har udsat på et vist tidspunkt ikke en halv flaske brændevin, men en hel flaske O. P. Andersson brændevin til den, der kunne komme med løsningen, men den kan ikke udbetales til forfatteren af de borgerliges ændringsforslag.

Man har så grebet fat om problemet vedrørende de selvstændige. Jeg konstaterer, at de selvstændige opnår en forbedring i forhold til den bestående ordning, især for så vidt angår de vanskeligst stillede, de selvstændige med de laveste indkomster. Men jeg vil også godt sige helt åbent herfra, at vi i SF ikke mener, den endelige løsning på denne gruppes problemer er nået med dette forslag. Vi mener heller ikke, at dette problem i virkeligheden kan løses, før vi får en almindelig samfundssikring, der erstatter tabt arbejdsfortjeneste i alle tilfælde af indkomsttab uden egen skyld. Men vi kan ikke

acceptere de borgerlige partiers metode at hente penge på til denne gruppe, og der er ikke andre steder at hente dem.

Så har man nævnt den lille snirkel, som er fundet her, med frikøbsretten, og jeg vil sige tydeligt heroppefra, at man får ikke socialistisk folkeparti med til at statsstøtte store dårlige arbejdspladser, der byder så hårde betingelser til deres medarbejdere, at disse medarbejdere har en betydelig større sygelighed, end det er normalt her i Danmark; og det er jo faktisk det, vi skulle gøre. Derfor er vi med på tanken om, at vi må fastholde tilbuddet til den lille, truede erhvervsvirksomhed om, at den kan købe sig fri af arbejdsgiverperioden for en relativ billig penge, men vi vil ikke være med til ved hjælp af en sådan procentfastsættelse at yde en egentlig statsstøtte til store erhvervsvirksomheder, som har det problem, at deres arbejdere ikke kan holde ud at gå på arbejde.

Med hensyn til varighedsbegrænsningens afskaffelse mener jeg, vi her har et nyt eksempel på, at det hjælp, som jeg sagde under førstebehandlingen at få en ny regering til ligesom at kigge dagpengeforslaget igennem.

Det hævdes så med stor energi, at det apparat, der skal sikre denne kvartalsvise undersøgelse af de syges totalsituation, ikke er til rådighed. Nej, det er ikke til rådighed i dag, og det kommer ikke til rådighed, før vi vedtager her i tinget, at det skal bringes til rådighed, og det gør vi ved at sige, at varighedsbegrænsningen skal ophæves nu. Desuden er det, vi gør, i al sin enkelhed, at vi siger til folk, at hvis vi ikke har hjulpet dem i løbet af et år, fordi vi har været så forsømmelige, at vi ikke har bragt det hjælpende apparat til rådighed, vil vi i hvert fald ikke længere straffe dem ved at sætte dem ned på de lavere ydelser, de kan opnå ved hjælp af forsorsloven. Det holder vi op med fra nu af; de fortsætter med at oppebære sygedagpenge, indtil vi bekvemmer os til i kommuner og på andet sted at sørge for, at apparatet er til rådighed. Det er det, denne sag drejer sig om, og det er det, de borgerlige partier foreslår at vi ikke skal. Vi skal efter et års forløb, fordi apparatet ikke er til rådighed, straffe de mennesker, der er så formastelige, at de er syge mere end 12 måneder.

Til allersidst om det principielle. Vi har

[Kurt Brauer.]

set en vending i den socialpolitiske holdning, i den socialpolitiske ideologi i de senere år. Venstres og de konservatives og det radikale venstres medlemmer af socialudvalget skal have tak for, at der ikke fra deres side her i dag lyder et principielt krav om karensdagenes og varighedsbegrænsningens bevarelse. Jeg er meget taknemlig for, at netop disse mennesker har medvirket til det sving, der er sket i socialpolitisk ideologi i de senere år. Jeg tror, at netop de medlemmer af udvalget, som er med til at behandle denne sag, har deres store del af æren for, at der ikke længere i Danmark i dag lyder noget fuldtonende krav om bevarelse af karensdage og varighedsbegrænsning.

Men — og så lidt malurt nærmest i anledning af noget, hr. Finn Christensen var inde på — vi skal ikke tilstræbe enighed for enighedens egen skyld. Min meget gode ven, forhenværende socialminister Bundvad, er draget ind her som den mand, der formåede at skabe enighed, måske også somme tider på trods af at det kostede ham en del selv. Jeg synes, at det ikke er helt fair, for til syvende og sidst — og jeg tror, at hr. Finn Christensen og hr. Bundvad ville sige det samme — er der også på det socialpolitiske område uforenelige modsætninger mellem mennesker med et socialistisk livssyn og de andre. Det tror jeg vi skal slå fast. Og i dag er der sket det, at vandene skilles. Det oplever vi her i dag. Arbejder- og lønmodtagerstemmerne vil skaffe en dagpengereform, de borgerlige partier vil ikke være med. Det bliver vælgernes sag at afgøre, om de eller vi gjorde det rigtige, og historikerne vil fælde den endelige dom over os. Jeg for mit vedkommende er stolt og glad over at være med i tinget i disse dage, at være med til at gennemføre denne ordning.

Må jeg ønske mine gode og brave kolleger fra borgerligt hold lykke og held i deres fortsatte bestræbelse på at fuldføre den socialpolitiske kursændring, vi har været vidne til i de senere år. Vi i socialistisk folkeparti vender tommelfingeren nedad over for de borgerlige gladiatorer. Deres våben, de ændringsforslag, som vi kender nu, er ikke blanke våben.

Nathalie Lind: Hr. Finn Christensen kom i sit indlæg med en bemærkning om, at der

over for det offentlige er skabt ligestilling mellem selvstændige erhvervsdrivende og lønmodtagere. Det ligger jo på linje med, hvad flertallet siger i udvalgsbetænkningen, og hørte jeg rigtigt, så forstod jeg endda, at hr. Finn Christensen var inde på, at de selvstændige måske endda var bedre stillet end efter VKR-regeringens forslag; har jeg hørt forkert, dropper jeg det sidste og holder mig til flertallets udtalelse i betænkningen.

Men det er dette, som giver mig anledning til at tage ordet her. For det, der udtales fra flertallets side, er ikke rigtigt. For det første vil jeg sige, at det rimer meget dårligt med, at der til udvalget er kommet protester fra så at sige samtlige erhvervsorganisationer, der repræsenterer, hvad jeg vil kalde mandkone-virksomheder eller enfamilievirksomheder. De føler alle som én, at det, der gennemføres i dag — det er det udtryk, der er brugt — er en klasselov, som de føler er til skade for mange, der er økonomisk svagere stillet end et betydeligt antal af lønmodtagerne. Den mindre detailhandler, den mindre håndværker, den mindre landmand kan ikke forstå, at den pågældende gennem sin skattebetaling eller gennem de afgifter, vedkommende betaler for de varer, der købes, skal være med til at betale statstilskud til den del af ordningen, der alene er til fordel for lønmodtagerne, uden at der til deres egen ordning ydes noget statstilskud. Her skal man også tage i betragtning, at ministerens forslag går ud på, at det offentliges udgifter alene i det, vi her kalder den store dagpengereform, stiger med 200 mill. kr.; der er nu i denne ordning tale om et statstilskud i alt på 890 mill. kr.

I det forslag, som jeg på den tidligere regerings vegne fremsatte i maj måned 1971, var der tale om, at de selvstændige skulle til deres egen sikring betale et bidrag på $\frac{1}{2}$ pct. af deres skalaindkomst, og så blev der fra det offentlige ydet en forholdsmæssig del af statstilskuddet til ordningen, som hr. Røbert Christensen og andre også var inde på, nemlig ca. 40 mill. kr.

Vi har under udvalgsarbejdet spurgt ministeren, om det fortsat er tilfældet, at der skal ydes en forholdsmæssig del af ordningen, og vi har også spurgt, hvor stor denne del efter den dyre ordning skulle være. Vi har fået bekræftet, at de selvstændige ikke får noget statstilskud til deres sikring. Belø-

[Nathalie Lind.]

bet skulle, hvis det skulle omregnes til den nuværende ordning, i øvrigt være ca. 80 mill. kr. Det, mit spørgsmål til ministeren i dag gælder, er: med hvilken begrundelse har man fjernet de 40 mill. kr. fra ordningen? Hvad er det, der ligger bagved her? For det svar, som ministeren har givet os på spørgsmål 67 i bilagene til udvalget, lyder på, at når der ikke bliver tale om, at selvstændige får andel i statstilskuddet, skyldes dette udelukkende, at der hos de selvstændige forekommer så høje indkomster, at det totale 1 pct.s bidrag for alle selvstændige kan indbringe et beløb, der svarer til udgifterne. Vi havde nemlig fået oplyst som svar på et tidligere stillet spørgsmål, at deres udgifter til sikring var ca. 150 mill. kr., og det var også det, deres bidrag indbragte.

Det er et svar, som jeg ikke kan acceptere. Jeg kan ikke se, at dette specielt skal gælde for selvstændige; når man har sagt, at der ikke er brug for noget statstilskud, er det, fordi man gør deres sikringsordning så beskeden. Hvis man teoretisk tænkte sig, at lønmodtagernes sikringsordning også var meget beskeden, ville der jo heller ikke ud fra samme tankegang logisk set være brug for noget statstilskud til deres ordning.

Jeg kan derfor ikke se anden forklaring, end at man, da man planlagde denne ordning, har haft bestemte ønsker, der skulle opfyldes, med hensyn til forbedring af ordningen og specielt med hensyn til forbedring af sikringen for lønmodtagerne. Når disse ønsker så var opfyldt, var de midler og herunder det statstilskud, der kunne anvendes til ordningen, opbrugt, og så fandt man ud af, at de selvstændige bidrog med 150 mill. kr., og for den sum kunne man altså få en ordning med en ventetid på 5 uger.

Jeg synes, det skal siges her fra denne tælerstol, at alt det, som det offentlige yder til de selvstændiges sikring, også den del af den, der består i, at de har ret til fra den første fraværsdag eller sygedag at tegne en frivillig forsikring — og dér giver det offentlige 25 pct. — har ministeriet selv beregnet, men det er naturligvis et skøn, til at dreje sig om 10 mill. kr.

Det er jo næsten humoristisk, at ministeriet samtidig kan oplyse, at man endda sparer nogle penge på de selvstændiges konto, sparer i den forstand, at efter i dag gæl-

dende ordninger kan den selvstændige, der vælger det, fra den 6. dag tegne en sikring, ikke blot som efter lovforslaget her for 5 uger, men for 6 måneder, og for alle de 6 måneder få et statstilskud på 25 pct.

Derfor vil jeg spørge ministeren: hvordan er dette sket? Hvad er de tanker, der ligger bagved? Jeg fæster mig meget ved, at der i radiotinget i lørdags var en diskussion, hvori også hr. Anker Jørgensen og hr. Morten Lange deltog, hvor man principielt gav udtryk for, at man burde tilstræbe en ligestilling eller en bedre ligestilling mellem befolkningsgrupperne. Spørgsmålet om, hvorfor de 40 mill. kr. var fjernet, kunne ikke dér besvares. Jeg håber, ministeren vil være i stand til at give en forsvarlig forklaring på dette spørgsmål.

Anker Jørgensen: Jeg har bemærket, at i den debat, der er foregået indtil nu, har alle partier givet udtryk for, at det i og for sig var et godt forslag, som socialministeren og flertallet i folketinget her lagde frem, men man burde bare have noget mere tid til at overveje hele denne problemstilling. Når man ikke sagde det, så sagde man: det er i og for sig et godt forslag, som vi er principielt enige i, men det bør bare ikke gennemføres lige nu. Og når man heller ikke brugte det argument, men et tredje argument, sagde man: det er i og for sig stadig væk et godt forslag, som socialministeren har fremsat, men vi har bare ikke råd.

Man følte et voldsomt ansvar over for den økonomiske situation, og jeg kan naturligvis ikke lade være med at tænke på eller stille det spørgsmål: hvornår mon vi egentlig fik råd til denne principielle ligestilling, hvis ikke vi fik råd nu i en situation, hvor landet naturligvis har økonomiske problemer — hvornår har vi ikke haft det? — men hvor alt i alt udviklingen taler for, at nu er det på tide at gennemføre denne reform?

Det lyder sagligt at sige, at man ikke finder tiden inde, at man ikke skal gennemføre dette nu, at man ikke har råd, men jeg kan ikke frigøre mig fra det, som også fru Nathalie Lind omtalte, nemlig radiodiskussionen i lørdags. Her blev der bl. a. fra konservativ side givet udtryk for, at de mest udsatte grupper, de, som havde det barske arbejde og altså dermed det mest sundhedsfarlige arbejde, nu engang var dem, der også

[Anker Jørgensen.]

blev fristet til at misbruge sygelønsordninger, og derfor ville det være farligt og uheldigt, om man gennemførte bl. a. en fjernelse af karenstidsbestemmelserne.

I den situation og i det spørgsmål vil jeg gerne komme ind på, om ikke man kan sige, at det i virkeligheden er en asocial indstilling, de borgerlige partier, i hvert fald de konservative, ved den lejlighed gav udtryk for.

Jeg vil også gerne stille et andet spørgsmål, og hvis ikke ordføreren for det konservative folkeparti vil svare, vil jeg gerne bede formanden for den konservative gruppe, hr. Stetter, sige, om han ikke mener, det er en ufolkelig og asocial indstilling at mene, at den rigtige, den principielt rigtige sygelønsordning skal gælde for funktionærer og tjenestemænd, men den kan ikke gælde for dem, der har den mest behov, som er mest udsat, som har den største risiko i arbejdet, sundhedsmæssigt set, og som altså har det, hr. Stetter ved den konkrete lejlighed kaldte det barske arbejde.

Der har i debatten været en frygt for, at en ophævelse af karenstidsbestemmelserne ville medføre en frygtelig stigning i udgifterne og specielt en frygtelig stigning i antallet af sygetilfælde. Flere af ordførerne har også nævnt Sverige, og jeg synes, det er værd at bemærke, at da svenskerne ophævede 3 dages karenstidsbestemmelserne, kom der ganske rigtigt en stigning i udgifterne på, jeg tror 20 pct., men det betød slet ikke en tilsvarende stigning i antallet af sygedage eller sygeperioder.

Jeg tror også, det er vigtigt her at understrege, at vort eget socialforskningsinstituts undersøgelse viser, at langt de fleste syge-ikke dage, men -perioder er på mere end 6 dage.

Jeg tror også, det er vigtigt, når man bruger og især misbruger disse tal omkring sygestatistikken, at man gør sig helt klart, at der i Danmark slet ikke findes tal for, hvor mange der er syge i 1, 2, 3 dage, man

har simpelt hen ikke registreret det. Derimod har man på begrænsede områder visse muligheder for at kontrollere virkningen af en ophævelse af karenstidsbestemmelserne, og vi har i dagspressen set bl. a., at Sunlightfabrikkerne, der har ophævet karenstidsbestemmelserne, ikke har haft nogen stigning i antallet af sygeperioder, men tværtimod har haft en gunstig udvikling i retning af færre sygeperioder og færre antal sygedage.

Akkurat det samme kan erfares på en så stor virksomhed som Philipsfabrikkerne, hvor man også har ophævet karenstidsbestemmelserne. For nu ikke blot at henvise til noget, vi har læst i pressen eller hørt en eller anden sige noget om, kan jeg sige, at jeg selv kommer fra et arbejdsområde, hvor man i en meget lang årrække har haft fuld løn under sygdom ikke blot til funktionærer, men også til arbejdere, og dér har man ikke gjort dårlige erfaringer med en sådan fuldlønsbestemmelse under sygdom.

Jeg kan også, jeg havde nær sagt berige tinget med, at på et overenskomstområde i det københavnske område, som er ganske stort, har jeg selv været med til i en lang årrække at forhandle sygelønsbestemmelser, sygelønsbestemmelser, som næsten alle steder byggede på princippet: fuld løn, måske minus 2 kr. pr. dag, og fuld løn i 4 uger, i 13 uger eller helt op til 26 uger, og jeg har aldrig hørt ganske alvorlige indvendinger fra arbejdsgiverside i retning af et misbrug af disse ordninger.

Jeg nævner dette, fordi jeg er helt sikker på, at de borgerlige partier er inde i en panikstemning, som tiden vil vise intet har med realiteterne at gøre. Når den konservative ordfører, hr. Simonsen, sagde, at man jo også skal se på, hvad der er rimeligt ud fra betalernes synspunkt, ja, så vil det vel sige, at hr. Simonsen her identificerer sig med eller i hvert fald giver udtryk for arbejdsgivernes problemer i denne forbindelse. Jeg er naturligvis opmærksom på, at arbejdsgiverne føler eller tror, at der sker frygtelige

[Anker Jørgensen.]

ting, men netop de arbejdsgivere, som jeg har erfaring med, viser, at der ikke er en sådan risiko på færde.

Endelig må det også være meget vigtigt at understrege, at netop de lønmodtagergrupper, som har den største risiko for sygdom, også må være de grupper, der i hvert fald må sidestilles eller blot tilnærmelsesvis sidestilles med de funktionær- og tjenestemandsgupper, som dette høje ting allerede har sikret fuld løn under sygdom.

Hr. Simonsen sagde, at hele problemet om sygelønsordning og dagpenge under sygdom naturligvis også havde noget at gøre — og det var det afgørende — med opretholdelse af den fulde beskæftigelse. Jeg forstod, at hr. Simonsen mente, at dette at ophæve karenstidsbestemmelserne betød, at arbejdsgivere kom ud for en hård omkostningsforøgelse og dermed også en risiko for ikke at kunne opretholde den fulde beskæftigelse. Han uddybede det ikke nærmere, men jeg går ud fra, at det er det, der ligger i det.

Hr. Simonsen nævnte også, at omkostningerne for 4 store fynske virksomheder ville stige fra 4,4 til 15,3 mill. kr. Nu ved jeg ikke, hvad det er for 4 store fynske virksomheder, men man gætter nok ikke helt galt, når man f. eks. siger Lindøværftet som den ene af dem, måske Haustrups fabrikker som en anden. Men skal man se på virksomhedernes konkurrencemuligheder eller risiko i konkurrencen, kunne det måske også være af betydning at se på, hvorledes sygeordningerne er i andre lande. Det vil naturligvis føre for vidt, men lad mig eksempelvis nævne, at man i Tyskland i en årrække har haft 100 pct.s dækning ved sygdom, både almindelig sygdom og sygdom som følge af ulykkestilfælde, altså ikke 90 pct. og ikke med et loft på 106 kr. om dagen, men kort og godt 100 pct.s dækning. Det skal også med i billedet, når man taler om virksomhedernes muligheder for at kunne konkurrere. På et skibsværft på Fyn kan man vel godt tage dette i betragtning, når man ser på konkurrencemulighederne over for et skibsværft eksempelvis i Hamburg.

Der blev sagt noget om, at socialministeren havde været ubøjeelig over for selv de stærkeste argumenter, som åbenbart de borgerlige partier var fremkommet med i det udvalg, der har beskæftiget sig med syge-

dagpengeordningen. Jeg vil gerne sige tak til socialministeren, fordi hun har været ubøjeelig over for disse, som jeg ikke vil kalde stærke, men derimod ganske dårlige argumenter. Jeg er glad for, at socialministeren ikke har ladet sig rokke, og jeg vil gerne netop sige tak for det.

Der har været talt meget om sammenligning med funktionærer og tjenestemænd, og man har sagt fra borgerlig side, at denne sammenligning halter. Man siger bl. a., at arbejderen jo ofte står i et akkordforhold, og derfor er der tale om et direkte tab, hvad der ikke er for tjenestemanden, og hvad der måske heller ikke er for funktionæren. Jeg synes, det er en produktivitetsargumentation, som vi på det niveau, vi er nået frem til i vores sociale velfærdsvikling, simpelt hen ikke kan være bekendt. Hvis ikke vi i det udviklingsniveau, vi har nået nu, også har råd til at sige, at både funktionæren og tjenestemanden, men sandelig også den akkordlønnede arbejder skal have mulighed for, ikke at få fuld løn og altså slet ikke fuld akkordløn, men blot 90 pct. eller måske endda noget, der procentvis bliver mindre, nemlig 106 kr. om dagen — hvis ikke vi har råd til det nu, ja, så må jeg vende tilbage til spørgsmålet: hvornår får vi så råd?

Man siger, at arbejderen ikke har den samme vane, ikke har den samme tradition i forholdet til sit arbejde. Man antyder eller siger direkte, at der kan blive tale om misbrug. Med andre ord, vi vender tilbage til det, som hr. Stetter gav udtryk for i radioen i lørdags, nemlig at der er forskel på folk, og det skal der sandelig blive ved med at være. Jeg vil naturligvis ikke afvise, at der både blandt tjenestemænd, funktionærer og arbejdere kan være folk, der kunne finde på og kan finde på at misbruge. Men det er et dårligt argument til afvisning af sociale fremskridt, og det er præcis det argument, som dette ting for 10, for 20, for 40 og for 50 år siden også anvendte, eller i hvert fald en del af tinget anvendte, hver gang nye sociale fremskridt så dagens lys.

Det har også været sagt, at socialministeren og bl. a. socialdemokratiet ikke var villige til at forhandle, ikke var villige til at gå på forlig, ikke bestræbte sig på at skabe enighed. Man må nok spørge: hvad er det, man skulle forhandle om? For alle partier siger jo principielt, at de er enige i det for-

[Anker Jørgensen.]

slag, som socialministeren har fremsat, i de synspunkter, som den socialdemokratiske gruppe har givet udtryk for. Og hvad er det så, man skulle forhandle om? Ja, det er ikke, at man ikke principielt skulle gennemføre denne lovgivning, men det er bare, at den skulle gennemføres i nogle etaper. Man kan naturligvis sige, at det er en tankegang, som vi på mange måder og på mange områder har været nødt til at acceptere i utallige situationer. Det er også en fremgangsmåde, som kan være rigtig, også selv om den politiske konstellation i folketinget ikke betingede det. Men jeg vil gerne spørge: har vi ikke gennemgået tilstrækkeligt med faser i denne sag? Jeg mener, at tidspunktet nu i høj grad er inde, hvor vi ikke skulle behøve, hvis vi principielt er enige — og det er det jeg forstår at man er — yderligere udsættelser eller at lade denne sag gennemgå flere etaper.

Jeg vil også gerne til hr. Robert Christensen, som gav udtryk for, at der var tale om en forskelsbehandling imellem de selvstændige erhvervsdrivende og lønmodtagerne, sige, at jeg er i høj grad enig med hr. Robert Christensen i, at det er ønskeligt at få den størst mulige grad af ligestilling ikke alene mellem tjenestemænd-funktionærer på den ene side og arbejdere på den anden side, men også over for de selvstændige erhvervsdrivende. Men i samme åndedrag som hr. Robert Christensen giver udtryk for dette synspunkt, giver han også udtryk for, at den periode, hvor arbejdsgiveren selv skal betale, skal udvides fra 5 til 6 uger, medens den periode, som skal gælde for de selvstændige, skal nedsættes fra 5 til 4 uger. Vores forslag giver dog udtryk for, at 5 ugers bestemmelsen er ens for begge grupper.

Hr. Valbak siger, at hvis den undersøgelse, som han gerne vil være med til at foretage, viser, at der er behov for, og at det vil være rigtigt med fuld ligestilling, ja, så vil han også personlig gå ind for det. Ja, man kan jo undersøge sig ihjel. Jeg anbefaler, at vi nu gennemfører denne lovgivning. Jeg tror ikke på misbruget, og jeg tror på, det vil være rigtigt, at ligestilling nu gennemføres.

Poul Dam: Jeg skal først bemærke, at vi åbenbart har fået genindført tokammerssy-

stemet her i landet, idet hr. Anker Jørgensen regelmæssigt henviste til det andet ting, til radiotinget. Jeg tror nok, man må advare imod at bruge radiotinget som noget, der skal spilles op til fra folketinget, og vice versa.

Når jeg har taget ordet, er det, fordi jeg som menigt medlem er ganske bekymret over denne lovgivning. Ikke over dens princip, for det er rigtigt, ikke over så forfærdelig mange af detaljerne, for jeg har kigget på dem og mener, at udvalget har gjort et rigtigt arbejde. Men jeg er bekymret for, at vi gennemfører loven uden i tilstrækkelig grad at have bragt en sådan orden i Danmarks økonomi, at der er penge til det. Jeg tror, at den på samme måde som en række andre notoriske sociale fremskridt, vi har haft i de sidste 10-15 år, vil vise sig at blive en kilde til bekymring. Det gælder den fulde folkepension, som blev meget dyrere og meget besværligere, end vi havde regnet med, indekskontrakterne og andre lignende ting. Det er efter min mening knap nok regnet tilstrækkeligt igennem, og vi har i hvert fald ikke sørget for at skaffe luft på statsbudgettet til denne udgift.

Det er klart, at jeg stemmer sammen med det parti, som har sat mig ind i denne sal, man behøver ikke være bekymret for flertallet af den grund, men jeg ville gerne ved denne lejlighed give udtryk for en bekymring. Vi har ikke ret meget længere råd til at lave reformer, der i princippet er rigtige, i princippet giver retfærdighed til store grupper af befolkningen, uden at sørge for, at økonomien er i orden, for hvem bliver det i næste omgang, der skal betale det? Vi ved knap nok, hvad det kommer til at koste, men vi ved, at følgen af en stigende udgift bliver en stigende trækprocent, en stigende trækprocent, som kommer til at ramme i meget høj grad de samme grupper, som vi nu vil hjælpe. Vi må lære at spare penge for at bruge dem til reformer, ikke at lave reformer uden at have pengene, ellers går det helt galt.

Grethe Philip: Vi drøfter i dag et lovfor-slag, der efter ministerens beregninger vil medføre årlige udgifter for det offentlige på 870 mill. kr. i dagens priser. Det hører altså til de endog meget kostbare lovfor-slag. Vi har hidtil i dag bortset fra det sidste indlæg

[Grethe Philip.]

fra hr. Poul Dam overvejende set på lovforslaget ud fra en rent social synsvinkel, men så udgiftkrævende, som lovforslaget er, må det også ses i en større økonomisk sammenhæng, og hvorledes passer det så ind i vor samlede økonomi? Jeg vil gerne henvise til et bilag, bilag nr. 9, som udvalget for budgetoverslagene modtog fra økonomiministeren, dateret den 15. maj. Det fremgår heraf, at de afsatte reserver for de næste 3 år allerede nu med de lovforslag, der er fremsat, er overskredet med 100-275 mill. kr. og vel at mærke årligt. Økonomiministeren har da også over for udvalget i et bilag nævnt, at det er påkrævet at holde meget stærkt igen på det offentliges udgifter, og han har over for udvalget fremsat forslag om betydelige besparelser.

Det er på denne baggrund, man til det yderste må være betænkelig ved det lovforslag, der her er fremsat, og når man er så betænkelig ved det, er det ikke alene på grund af de 870 mill. kr., men også fordi man, efterhånden som udvalgsarbejdet er skredet frem, har fået en meget stærk fornemmelse af, at disse 870 mill. kr. hviler på et yderst spinkelt grundlag. Der er ikke nogen tvivl om, at de vurderinger, der er foretaget fra socialministeriet, naturligvis er foretaget efter overvejelser og efter bedste skøn, men der er heller ikke nogen tvivl om, at man er ude på meget tynd is og er ganske overordentlig usikker med hensyn til beregningerne. Dette hænger bl. a. sammen med, at bortfaldet af karensdagene tidsmæssigt falder sammen med, at man har ladet betalingen, dagpengeudmålingen, gå op til 90 pct. Det vil sige, at ingen af os, hverken regeringen eller oppositionen, har noget erfaringsgrundlag for, hvorledes sygeligheden vil udvikle sig, men der er efter de oplysninger, vi har fået, al mulig grund til at tro, at der vil ske en endog meget væsentlig stigning i antallet af sygedage.

Det er allerede blevet sagt fra det radikale venstres side, at også vi har som mål, at karensdagene skal nedsættes. Det er et stort socialt ønske, men vi vil gerne her igen nævne det, vi ofte tidligere har været inde på, at vi må have en prioritering i vores udgifter, og det gælder også det sociale område. Jeg har jo set i det forslag, økonomiministeren har lagt frem om besparelser, at

heller ikke socialministerens område har været skånet. Der er altså tale om en afvejning af de sociale behov, og derfor kommer det spørgsmål frem i forreste række: er det virkelig de allermest socialt trængende, der nu dækkes ind her, eller gør vi noget, som enten forrykker den økonomiske balance eller vil gå ud over socialministerens mulighed for senere at fremsætte udgiftkrævende forslag til fordel for de grupper, som trænger allermest? Det frygter vi. Vi mener ikke, at dette lovforslag er socialt. Vi mener ikke, det er holdbart. Vi mener, at man bør gå etapevis frem og foretage denne højst nødvendige prioritering også inden for det sociale område.

Socialministeren (Eva Gredal): Ja, jeg har jo først fået lejlighed til at komme herop nu, og jeg vil derfor gerne takke ordførerne for deres indlæg, specielt de to ordførere fra socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, der gav tilsagn om tilslutning til lovforslaget.

Vi står over for en af de største reformer i lange tider inden for det sociale område, en reform, som tager et væsentligt skridt i retning af at skabe lighed mellem de forskellige lønmodtagergrupper. Arbejderne her i landet har i alt for lang tid været uforholdsmæssigt dårligt stillet i tilfælde af sygdom, og det er da også konstateret af udvalget, at den hidtidige ordning med 6 karensdage har været en meget stor belastning for arbejderne. Uagtet at alle under behandlingen i udvalget har været principielt enige i hovedsigtet med lovforslaget, nemlig at tilnærme de forskellige erhvervsaktive grupper sikring under sygdom mest muligt til hinanden, har det ikke været muligt at opnå enighed om en række ting.

Regeringen har foreslået den betydningsfulde sociale forbedring, at alle under uarbejdsdygtighed allerede fra første fraværsdag skal have ret til dagpenge som erstatning for den mistede arbejdsindtægt. Med dette forslag vil man ligestille lønarbejdere med tjenestemænd og funktionærer, som, uanset hvad den kommende dagpengelov vil komme til at indeholde, fortsat vil have ret til løn fra første fraværsdag. Jeg må i denne forbindelse nævne, at der ikke foreligger dokumentation for, at lønarbejdere skulle være mere tilbøjelige til at udnytte en sådan

[Socialministeren.]

ordning end de grupper, der i dag allerede har ret til løn under fravær fra arbejdet.

Da antallet af personer, der hører under reglerne for funktionærer og tjenestemænd, ydermere næsten er fordoblet siden begyndelsen af 1960'erne, føles det helt urimeligt, at den resterende gruppe af lønmodtagere fortsat skal være så dårligt sikret under fravær.

VKR foreslår, at man indtil videre bevarer en karenstid på 3 dage, men fastholder afskaffelsen af efterbetalingen. I forhold til den nugældende ordning vil det medføre en kraftig forringelse af dækningsgraden for sygdomstilfælde, der varer mere end 3 uger. Der er desuden i alle tilfælde en forringelse for personer, hvis fravær skyldes ulykke, hvor der i dag er en ordning med efterbetaling for de første 3 dage, når fraværet har varet i 10 dage.

I bemærkningerne til VKRs ændringsforslag anføres det, at arbejdsgiverperioden foreslås forlænget til 6 uger, fordi man ønsker at tilnærme dagpengesikringen mest muligt til funktionærlovens bestemmelser om løn under sygdom. Jeg forstår ikke, hvorfor man så afstår fra dette ønske ved at nægte at være med til at afskaffe karensgangene.

På grund af den stadige risiko for afskedigelse, som lønarbejdere er udsat for, vil tendensen til misbrug af ordningen være meget lille, så jeg mener ikke, det er rimeligt, at denne gruppe fortsat skal være dårligere stillet end de øvrige lønmodtagere.

Hr. Valbak henviste til, at afskaffelsen af karenstiden vil være en hindring for produktionen. Det er jo også et synspunkt. Jeg havde egentlig troet, at man hos de radikale også satte menneskelige hensyn først, men det gør man åbenbart ikke.

Det har heller ikke været muligt at skabe enighed for så vidt angår varighedsbegrænsningen. Det har længe været socialdemokratiets ønske at få den faste varighedsbegrænsning afskaffet. Praktikere fra kommunerne har også bekræftet dette synspunkt. Dels vil det nemlig være administrativt kostbart at have en sådan regel, dels har det vist sig i praksis, at der kan være behov for hjælp fra det offentlige, også ud over 1 år, og der er ikke vundet noget, hvis man efter 1 års sygdom blot skal sende den pågæl-

dende fra dagpengekontoret til forsorgskontoret. Derfor er det også tvivlsomt, hvor meget der spares, hvis man opretholder varighedsbegrænsningen. Man sparer i hvert fald ikke det fulde beløb på de 230 mill. kr.

VKR begrundet sit ændringsforslag med, at kommunerne i overgangsperioden vil have svært ved at administrere den nye regel om, at kommunerne skal optage den enkelte sag til vurdering mindst hver 3. måned. Jeg kan heroverfor påpege, at kommunale repræsentanter har erklæret sig tilfredse med, at man nu får denne pligt til at vurdere tilfældet løbende, og det må forventes, at praktiserende læger vil stille sig velvilligt over for at medvirke til løsningen af denne opgave.

Et af ændringsforslagene går ud på at tydeliggøre, at den, der har mere end 1 arbejdsgiver, har ret til dagpenge op til maksimum, beregnet for hvert arbejdsforhold for sig. Det er en helt naturlig følge af indkomstbortfaldsprincippet og den tilsigtede ligestilling med funktionærer og tjenestemænd. Det er jo bestemt ikke meningen med loven at sige, at syge mennesker højst må have 636 kr. om ugen, det er tværtimod et kraftigt ønske om at komme så langt som muligt i retning af fuld dækning. Det viser sig ved, at det nu endda skal være muligt at supplere dagpengene op til fuld løn, mens man i dag kun kan gå op til i alt 90 pct. af lønnen.

Jeg kan ikke forstå, hvorfor oppositionen ikke kan acceptere, at det skal være muligt at få fulde dagpenge samtidig fra mere end 1 arbejdsgiver. Her vil jo altid gælde den begrænsning, at dagpengene ikke kan overstige 90 pct. af tabet.

Den regel, som oppositionen foreslår, vil tvinge de ansatte til at give oplysning til den enkelte arbejdsgiver både om andre samtidige ansættelsesforhold og om de nøjagtige lønforhold. Det er et helt urimeligt indgreb i friheden til at tage arbejde. I øvrigt mener jeg heller ikke, at der er ret mange, der i praksis kan komme over ét ugentligt dagpengemaximum på denne måde, dels fordi mange med flere samtidige ansættelsesforhold hører hjemme i de lavtlønnedes gruppe, dels fordi der i andre tilfælde vil være ret til løn under sygdom i én af stillingerne, således at dagpengene ikke af den grund kunne begrænses i den anden stilling.

[Socialministeren.]

Endelig kan jeg bekræfte, at betingelsen i § 3, stk. 1, om mindst 4 timers beskæftigelse inden for de sidste 4 uger, hvor der er ret til dagpenge i arbejdsgiverperioden, i stort omfang vil udelukke, at en sådan ret kan opstå på grundlag af bibeskæftigelse, og jeg kan også bekræfte, at dette beskæftigelseskrav skal forstås helt bogstaveligt som dækkende effektive arbejdstimer.

Til hr. Robert Christensen vil jeg gerne sige, at det er rigtigt, at efter 5 uger kan der opnås 636 kr., altså kun én gang dækning.

Vi har ikke påstået, at der er opnået fuld ligestilling i lovforslaget, men vi mener, at vi er nået et langt skridt på vejen frem mod denne ligestilling.

Til hr. Valbak, som siger, at mange vil benytte sig af ordningen, vil jeg sige: hvorfor hedder det „benytte sig af ordningen“, når det er arbejdere? Tænk dog på funktionærernes mulighed for dobbeltarbejde. Jeg tror ikke, at det er den trætte og mange gange udslidte arbejder, der orker at gå fra den ene arbejdsplads til den anden.

Efter regeringens forslag er der ligestilling over for det offentlige, idet alle grupper både lønmodtagere og selvstændige skal have dagpenge fra det offentlige efter 5 ugers sygdom, og alle skal bidrage til finansiering af denne udgift med 1 pct. af skalaindkomsten. Denne ligestilling gælder for alle indtægtsniveauer. En lønmodtager, der tjener 35.000 kr., og en selvstændig, der ligeledes tjener 35.000 kr., vil begge have ret til dagpengemaksimum ved sygdom ud over 5 uger, og de skal begge bidrage med det samme beløb til ordningen. Tjener de mere, skal de også bidrage mere. Men den omstændighed, at mange selvstændige har gode indtægter og derfor kommer til at bidrage tilsvarende til ordningen, kan da ikke begrunde, at selvstændige generelt skal stilles bedre end lønmodtagere.

Jeg vil gerne i den forbindelse benytte lejligheden til at rette en misforståelse om de selvstændiges stilling. I en radioudsendelse sidst lørdag spurgte hr. Henry Christensen, hvorfor regeringen havde forlænget ventetiden for selvstændige erhvervsdrivende fra 4 uger til 5 uger i forhold til det dagpengelovforslag, som blev fremsat af VKR i maj 1971.

Forholdet er imidlertid det, at der slet

ingen ændring er i regeringens forslag på dette punkt i forhold til den tidligere regerings forslag. Begge steder er der en ventetid på 5 uger for selvstændige erhvervsdrivende. I den forrige regerings dagpengeforslag stod der nemlig i § 9, at dagpenge udbetales for 5 dage om ugen, 1 uge skulle altså indeholde 5 dagpengedage, og længere nede i samme paragraf stod der, at der for selvstændige erhvervsdrivende ikke udbetales dagpenge i de 25 første dagpengedage.

Det samlede provenu ved forhøjelsen af bidraget med 1/2 pct. i forhold til det tidligere forslag svarer i øvrigt stort set til den totale merudgift ved varighedsbegrænsningens ophævelse og forhøjelsen af dagpengenes maksimum, altså forbedringer, som de selvstændige får del i ganske som lønmodtagerne. Hertil kommer, at de selvstændige har mulighed for frivilligt at sikre sig dagpenge i de første 5 uger, og til denne sikring ydes der, som også fru Nathalie Lind sagde, et offentligt tilskud på 25 pct. Der gives derimod ikke noget offentligt tilskud til lønmodtagernes sikring i de første 5 uger, som skal dækkes fuldt ud af arbejdsgiverne, så på dette punkt indeholder regeringens forslag altså allerede særlige fordele for de selvstændige, som man af sociale grunde har fundet rimelige.

Jeg forstår ikke, at fru Nathalie Lind kan kalde dette lovforslag en klasselov. Det er i høj grad den nugældende lov om dagpengeordning, der er en klasselov. Jeg er ikke enig med fru Nathalie Lind i, at der sker en forskelsbehandling af lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende, og jeg mener at have motiveret det med det, jeg nævnte lige før.

VKR's ændringsforslag vil betyde en klar forskelsbehandling over for det offentlige, idet alle grupper skal bidrage med 1/2 pct. af skalaindkomsten, men de selvstændige skal have dagpenge fra det offentlige allerede efter 4 ugers sygdom og lønmodtagerne først efter 6 1/2 ugers sygdom. Der vil således være tale om, at det offentlige yder en betydelig særfordel til de selvstændige, som regeringen ikke finder begrundet.

I lovforslaget findes en bestemmelse om, at arbejdsgiverne kan frigøre sig fra forpligtelsen til at udbetale dagpenge i arbejdsgiverperioden imod at indbetale et bidrag til dagpengefonden. Dagpengene skal så i ste-

[Socialministeren.]

det udbetales af det sociale udvalg. Bestemmelsen er optaget i lovforslaget på grundlag af drøftelser med hovedorganisationerne. Det har under disse drøftelser klart været forudsat, at denne adgang til forsikring helt overvejende ville blive benyttet af de mindre erhvervsdrivende. Det var tænkt alene som en lettelse for den risiko og det besvær, som nyordningen kunne medføre for disse mindre arbejdsgivere.

Der er nu i de sidste dage kommet en række henvendelser til folketingsudvalget fra store virksomheder, som har foretaget beregninger over deres forventede udgifter i arbejdsgiverperioden. Beregningerne viser, at der i disse virksomheder er et sygefravær, der er langt højere end det gennemsnitlige på landsbasis. Det skaber en nærliggende fare for, at også sådanne store virksomheder vil benytte sig af en eventuel adgang til gennem ordningen at forsikre sig ud af arbejdsgiverperioden. Dette er helt i strid med forudsætningerne for denne forsikringsadgang. Jeg har derfor drøftet spørgsmålet med socialudvalget i formiddags, og jeg agter at fremsætte et ændringsforslag, som går ud på at begrænse kredsen af de arbejdsgivere, der skal kunne forsikre sig, i øvrigt på linje med den tilsvarende ordning efter den tidligere regerings forslag. Jeg vil gerne understrege, at uden en sådan begrænsning kan man blive tvunget til at sætte bidraget til forsikringen så højt, at man reelt ødelægger muligheden for de mindre arbejdsgivere for at forsikre sig, og det kan vi naturligvis ikke acceptere.

Det kan i øvrigt bemærkes, at de oplysninger om sygefraværet i en række større virksomheder, som nu er fremkommet, ikke giver anledning til at ændre skønnet over ordningens samlede udgifter, således som det er opgjort i lovforslagets bemærkninger.

Dette skøn hviler på antagelser om det gennemsnitlige sygefravær for hele landet, og disse antagelser rokkes ikke af, at der nu kan oplyses om højere sygefravær for nogle virksomheder. Hvis vi derimod undlader at begrænse forsikringsadgangen, er der næppe tvivl om, at der i ordningens første år vil opstå endda ret betydelige merudgifter for det offentlige. Af hensyn til de mindre arbejdsgivere er der snævre grænser for, hvor højt bidraget kan sættes fra starten. Det vil

således ikke være muligt at undgå, at store virksomheder med et højt sygefravær kan opnå en betydelig økonomisk gevinst. Men jeg vil gerne her også nævne, at det er muligt for de store arbejdsgivere at forsikre sig ad privat vej.

VKR's ændringsforslag betyder en absolut forringelse for de grupper, som dette lovforslag hovedsagelig tilsigter at give bedre sikring under sygdom. Bibeholdes 3 karensgange uden efterbetaling og varighedsbegrænsningen, vil den eneste forbedring for lønarbejdergruppen i forhold til i dag være afskaffelse af forsørgerbegrebet og en minimal nedsættelse af karenstiden. Det kan anslås, at udgifterne til disse forbedringer ud over en arbejdsgiverperiode på $6\frac{1}{2}$ uge er ca. 25 mill. kr. Lønarbejdernes bidrag på $\frac{1}{2}$ pct. er ca. 125 mill. kr. årlig, og det svarer til det beløb, der i dag betales som ørebidrag.

For funktionærer og tjenestemænd vil udgiften til dagpenge efter arbejdsgiverperiodens ophør og indtil et år være ca. 340 mill. kr. Egetbidraget på $\frac{1}{2}$ pct. vil indbringe 140 mill. kr. Den foreslåede dagpengesikring for selvstændige efter 4 ugers sygdom og indtil et år kan anslås at betyde en udgift for det offentlige på ca. 150 mill. kr. årlig, og egetbidraget for de selvstændige vil andrage ca. 70 mill. kr. Merudgiften for det offentlige på ca. 200 mill. kr. vil således næsten udelukkende gå til sikring af de selvstændige og funktionærer og tjenestemænd, medens den hårdest trængte gruppe, lønarbejderne, ikke får nogen glæde af tilskuddet.

Jeg må stille mig noget uforstående over for, at VKR, i samme åndedrag som de udtaler principiel tilslutning, som jeg nævnte det før, tager afstand fra lovforslaget bl. a. under henvisning til landets økonomiske forhold. Det kan ikke være rigtigt, at den gruppe, som er dårligst stillet, og som har de barskeste vilkår på arbejdsmarkedet, fortsat også skal have de dårligste økonomiske vilkår, og så kan hr. Valbak nok så meget sige, at gruppen ikke er svag. Den er svagt stillet i og med, at den til stadighed er truet af indtægtstab. Der er et par stykker, der har spurgt, hvorfor ikke tidligere socialdemokratiske regeringer har gennemført en sådan ordning. Hr. Valbak sagde, at nu havde vi haft den nugældende ordning i 80 år, og så kunne han ikke forstå, hvorfor den skulle

[Socialministeren.]

ændres lige nu. Det kan da ikke være meningen, at vi, fordi sygesikringsordningen nu har fungeret i 80 år, bare skal fortsætte måske med en lille forbedring. Jeg skal undlade at kalde denne udtalelse ved navn.

Jeg synes, man er meget desperat og bange, når det drejer sig om at hjælpe arbejderne her i landet. Den ordning, der ligger i dette lovforslag, som er fremsat af regeringen, burde efter min mening have været gennemført for længst, men der har måske været besværligheder med at skaffe flertal for den her i tinget, det kunne jo tænkes.

Jeg skal gerne erkende, at lovforslaget er stort, det har der heller aldrig været lagt skjul på, og det er klart, at det må være rimeligt at justere bestemmelserne i loven efter de erfaringer, man indvinder.

Jeg forstår, at der er mange bekymringer med hensyn til udgifterne, og man taler om prioritering, men jeg vil gerne klart understrege, at den socialdemokratiske regering prioriterer dette lovforslag særdeles højt.

Man har også inddraget vismanden Anders Ølgaard i debatten her i dag, men jeg vil godt lige slå fast, at Anders Ølgaard ikke på nogen måde har draget beløbet 870 mill. kr. i tvivl. Det, han har skrevet om i sine kronikker, er opstillingen i selve lovforslaget.

Det er ved behandlingen her, synes jeg, fastslået; at det, man så tit har sagt, når det drejer sig om socialpolitiske problemer, at man er enig her i salen, har vist sig ikke at holde stik, når det kommer til, at vi skal løse virkelige sociale problemer. Nogle vil beklage dette, men det viser blot, at der virkelig er forskel på en borgerlig og en socialdemokratisk politik på det sociale område. Det er regeringens opfattelse, at vort samfund kan og skal magte denne reform. Her nedbryder vi klasseskel, og dette opnås gennem en solidarisk indsats fra alle befolkningsgrupper. Skal alle de mange kønne ord, der siges mellem år og dag om solidariteten med de lavest lønnede, have værdi, så har man her i dag i folketinget en stor chance for at leve op til det.

Valbak: Jeg skal nok prøve på at lade være med at gøre dette langt. Det var først hr. Anker Jørgensen, der kaldte mig op. Jeg vil godt lige have et par misforståelser ud af

verden. Jeg talte ikke om en undersøgelse af misbrug i forbindelse med overdækningen for lønarbejderne. Jeg talte om af samfundsøkonomiske grunde at iværksætte en undersøgelse af, om det ville være rimeligt og muligt at ligestille ved at afskaffe overdækningen også for funktionærer, for tjenestemænd og for folketingsmænd, og så tilføje jeg: hvis det skulle vise sig umuligt, så ville jeg personlig være med på til den tid at lave ligestilling. Men har vi én gang gjort det, som man er i færd med at gøre nu, så gives der ingen vej tilbage.

Jeg synes, det er godt, at man, som hr. Anker Jørgensen gør det, bringer eksempler frem fra erfaringens verden vedrørende karenstage, men så skal man også bruge eksempler, der er anvendelige i sammenhængen. Jeg må sige, at i Tyskland findes der ingen lovgivning, der sikrer nogen nul karenstage. Vi, der sidder i socialudvalget, ved det, for vi har spurgt og fået svar svarende til, hvad jeg siger her. Hvis man derfor i Tyskland sine steder har en sådan ordning, er det ordnet bl. a. ved aftaler mellem arbejdsgiverne og folk som hr. Anker Jørgensen.

På samme måde er det med henvisningen til Sunlight. Jeg prøvede på heroppe at sige, at Sunlight på ingen måde er typisk. Den tilsiger en ordning med nul karenstage for folk, der har været ansat i 10 år og derover. Vi kan derfor ikke bruge eksemplet, desværre ikke. Det er naturligvis også derfor, regeringen har gjort noget andet end lige akkurat at holde sig til erfaringer fra Sunlight. Sagen er jo den, at man til et spørgsmål fra socialudvalget fra ministerens side siger, at man vil udvide arbejdsgiverperioden til 5 uger, men dermed pålægger man arbejdsgiverne væsentlig større byrder, og man har derfor fundet det rimeligt at give adgang for alle arbejdsgivere til at frigøre sig for forpligtelsen i arbejdsgiverperioden. Det kan tilføjes, at arbejdsmarkedets hovedorganisationer er enige i dette forslag. På fredag vil der her ligge et ændringsforslag, som hr. Anker Jørgensen sandsynligvis vil stemme for, men dette ændringsforslag er netop udtryk for, at man er klar over og overbevist om, at det vil komme til at koste skillinger for staten, hvis ikke man gør det, man er i færd med at lave ændringsforslag om.

[Valbak.]

Må jeg så i øvrigt sige, at vi sagde: vi skal gennemføre i etaper, og vi sagde: noget nu, vi sagde: noget mere om 2 år, og så sagde vi: noget andet med folk som hr. Anker Jørgensen til hjælp, men med en anden kasket på. Der er altså ikke tale om, at vi i den model, vi har stillet op, har sagt noget om yderligere udsættelser, tværtimod, vi har givet en ganske bestemt køreplan for, hvad vi synes.

Og til ministeren: jeg skal ikke på dette sene tidspunkt komme ind i en polemik om ministerens indlæg her. Jeg vil bare sige, at ministeren kan ikke referere og svare på noget, jeg ikke har sagt. Jeg har ikke talt om nogle, der benytter sig af ordningen, og flere andre citater. Jeg må bede om at blive citeret og diskuteret med på grundlag af det, jeg har sagt. Men det skal jeg lade ligge. Vi har jo været alt dette igennem i socialudvalget. Jeg vil bare her ved debattens afslutning slå et par ting fast.

Socialministeren har igen i dag sagt nej til at bevare den liberale varighedsbegrænsning i endnu 2 år trods indlysende administrative grunde, trods merskat hertil på 230 mill. kr. Socialministeren har sagt nej til at gøre et foreløbig holdt ved en nedsættelse af karensdagene til nogle få dage og henstille til arbejdsmarkedets parter at tale sig frem til yderligere skridt.

Ordføreren for det socialdemokratiske parti har fulgt ministeren op og sagt nej, og der er ingen i det socialdemokratiske parti, som har taget særstilling. Det samme er tilfældet med SF's ordfører, og én har så udtalt bekymring, men ikke taget særstilling. Med andre ord, om lidt vil vore fornuftige ændringsforslag efter al sandsynlighed blive nedstemt. Dermed må man konstatere, at det ikke er muligt at mødes lige akkurat på det punkt, som vi har stillet op.

Jeg har derfor to spørgsmål her til sidst. Disse to spørgsmål burde logisk være kommet efter afstemningen, men det åbner tingets forretningsorden ikke mulighed for. For sidste gang: vil ministeren overhovedet

flytte sig i spørgsmålet om varighedsbegrænsning? Det var det første spørgsmål. Det andet: vil ministeren overhovedet flytte sig i spørgsmålet om karensdagene? Mine spørgsmåls begrundelse? Ja, der er to: for det første vil jeg finde ud af, om der er noget andet punkt at mødes på. Og for det andet: det svar, der bliver givet, og det kan være kort, ja eller nej, er afgørende for vor stilling til det videre forløb i denne sag.

Nathalie Lind: Jeg skal bare ganske kort konstatere, at ministeren end ikke svarede på mit spørgsmål. Jeg fik ikke anden forklaring end den sædvanlige om, at de 40 mill. kr. var fjernet, at de selvstændige havde så høje indtægter, at de selv kunne dække deres sikring. Men det var nu ikke det, der kaldte mig herop.

Det, der kaldte mig herop, var ministerens sidste bemærkninger, hvor hun med en vis rejsning sagde, at nu kunne man se forskel på en socialdemokratisk socialpolitik og så den, som vi andre stod for. Der var forskel på en socialistisk holdning og på det, man kaldte en borgerlig holdning. Jeg vil gerne gøre ministeren opmærksom på, at for ikke mere end en halv time siden hørte vi her i salen en socialist, hr. Poul Dam, hvis socialistiske sindelag jeg ikke betvivler, udtale, at han var dybt bekymret over konsekvenserne af dette lovforslag, og det er her, jeg mener skillelinjen går, nemlig mellem dem, der føler sig økonomisk ansvarlige, og dem, der ikke gør det i samme grad. Der er ikke grund til at beklukke vores sociale indstilling.

Socialministeren (Eva Gredal): Jeg tror, det er anden eller tredje gang i dag, jeg skal svare hr. Valbak på det samme spørgsmål. Jeg kan sige, at der vil ikke kunne rokkes ved mit synspunkt med hensyn til ændring af karensdage og varighedsbegrænsning. Jeg vil tro, at hr. Valbak nu er klar over, hvorledes vores holdning er til disse spørgsmål.

Til fru Nathalie Lind vil jeg lige sige, at man kan jo vurdere det, som man vil. Jeg

[Socialministeren.]

mener også, at vi påtager os et ansvar for den økonomiske linje, vi selv er med til at lægge.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel.

§ 1, ændringsforslag nr. 1 og § 2, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes med 77 stemmer mod 71.

§§ 3 og 4, ændringsforslag nr. 3 om indsættelse af en ny paragraf, ændringsforslag nr. 4 om en ny affattelse af § 5, § 5 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 5-8, § 6, således ændret, § 7, ændringsforslag nr. 9 og § 8, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 11
forkastedes med 77 stemmer mod 71.

Ændringsforslag nr. 10, § 9, således ændret, §§ 10-12, ændringsforslag nr. 12 om ændring af en kapiteloverskrift, ændringsforslag nr. 13-15, § 13, således ændret, ændringsforslag nr. 16 om indsættelse af en ny paragraf og §§ 14 og 15
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19
forkastedes med 77 stemmer mod 71.

Ændringsforslag nr. 17, 18, 20 og 21 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 19.

§§ 16-23
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 22 om indsættelse af en ny paragraf
forkastedes med 77 stemmer mod 71.

§§ 24 og 25
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 23 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 2.

§§ 26-35
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 24 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 2.

§§ 36-38
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 25
forkastedes med 77 stemmer mod 71.

§§ 39-48, ændringsforslag nr. 26 om indsættelse af en ny paragraf, §§ 49 og 50, ændringsforslag nr. 27 og 28, § 51, således ændret, ændringsforslag nr. 29 om en ny affattelse af § 52, § 52 i den ændrede affattelse, §§ 53-55 og ændringsforslag nr. 30
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 25.

§ 56 med den foretagne ændring, §§ 57-61, ændringsforslag nr. 32 og 33 og § 62, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 34 om indsættelse af en ny paragraf betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 2.

§ 63
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):
Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Ophævelse af regler om dagpenge m. m.).

Ændringsforslag nr. 1-3, § 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om erstatning til tilskadedekomne værnepligtige m. fl. (Ophævelse af regler om dagpenge m. m.).

Ændringsforslag nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Barseldagpenge).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Kommunens adgang til at rejse sag om tilkendelse af pension).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Kommunens adgang til at rejse sag om tilkendelse af pension).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Kommunens adgang til at rejse sag om tilkendelse af pension).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg vedrørende visse naturforekomster [af K. J. Mortensen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXXV) findes i tillæg A. sp. 7823, fremsættelsen i tidenden sp. 6411).

Forslaget sættes til forhandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (K. J. Mortensen): I lov vedrørende udnyttelse af naturforekomster på landjorden og på søteritoriet — og tilsvarende gælder vedrørende loven om naturgasforsyning — bestemmes det, at der skal nedsættes et 17 mands folketingsudvalg til at følge disse love samt modtage oplysninger fra ministrene vedrørende såvel udviklingen i arbejdet med disse love samt eventuelle eneretsbevillinger.